

GLASNIK SLOVENSKI.

Cena polletna
1 gld. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gld. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 1.

V Celovcu 1. julija 1859.

4. zv.

Pisarija.

(Spisal G. Krek.)

Učenec.

Začel slovenski bi pisati,
Prilezel rad bi na Parnas,
Ko znal bi strune ubirati,
Verstiti v red za glasom glas.
Presneto mika me častivcov čeda,
Ki mojstru čudi se, debelo gleda,
Ponižno ga pervaka imenuje,
Ter čez Homerja v slavi povzdiguje.

Učenik.

Slovencom ako hočeš peti,
Jezdari konjiča prav,
Na tanko moraš razumeti,
Kar danes terdi dosti glav:
Beséd barbarskih verlo nakopiči,
Nerodno spletaj stavke, mnogo kriči:
Kar koli moreš, tu in tam ukradi,
Pa le za svoje na somenj posadi!

Svobodna misel, v persih vneta,
Ki tvoj porodil jo je čut,
Ne boji v verzih razodeta,
Da ne zbudí vihar se ljut.
Lej, poezijo rajncega Prešerna,
Povpreko gleda domovina vérna,

Ker se ubogi revež je spozabil,
Da v lastnem ognju lastni glas je rabil.

Mar okovane pesmi kroži,
Tud' slavo kam prikavči vmes,
Na glisti logiko položi,
Namesti misli piši zmés.

Ko bi te živa duša ne umela,
Častili vendar bomo tvoje dela,
Pod nos kadilo bomo ti vsipali,
Stermó vsi na kolenih v té zijali;
Ti pa visoko čez derhal boš deržal roko,
Ter mislil: dulce est decipere in loco!

Učenec.

Zapomnil tvoje bom povelje,
Rojakom dal zlató pomlad,
Napelal jim goreče želje,
Zidaje babilonski grad;
Skriváj ukradene bom skorje hroblj,
In v kolobocijo Slovencom trolil.

Učenik.

Potem ga čez-te več ne bo junaka,
Ne bo nad tabo hujega pervaka!

Koliščina in stepe.*)

(Spisal Mihal Grabowsky v polščini, poslovenil Fr. Cegnar.)

Prav samotno je bilo moje življenje, ko sem se bil vernil leta 182... na Ukrajno. Otrok še sem vzel slovo od nje; vernivši se

*) Koliščina, po malorusko koliščizna ali kolijewšëizna, imenovala se je poslednja vstaja Ukrajnska l. 1768. Ime to je postalo iz besede koliti, malorusko koloty, t. j. na kol nabadati, moriti.

nisem več našel na njej starih prijateljev, akoravno je bila ona rojstni moj dom; po novih prijateljih me ni kaj nikalo, rekel bi skoro, do vsega se mi je merzelo. Živaril sem verh tega v najodročnišem kotu Ukrajnskem; v tihem, samotnem življenju so mi tekle lené ure, minul je dan za dnevom brez premembe, enolično, in malo po malo se je toliko bolj temnila moja misel, kolikor bolj se je raztuževalo prosto moje sercé.

Bivši še učenec v Varšavi, so me navduševale pesme našega Zaleskega, ki opisuje tako živo Ukrajnsko življenje, da mi je celo to zemljo ogernil poetisk odblesk v neko fantastisko krilo tajnih dik. Pa sedaj, ko sem se vernil sem, povsodi se mi je kazala gola proza. Zastonj sem blodil po poljanah, zastonj sem obiskoval vse mogile; molcalo je poljé, — o mogilah nisem slišal nič, ali, kar je še otožniše, nekaj zelo prozaiskih povest; ljudstvo, katero sem htél silama občudovati kakor tovarša slavnih kosaških vodjev Rožynskega in Hmelniskega, se ni strinjalo z mojo domisljijo. Zastonj sem si domisljeval, da sem v divjem vojaškem gnjezdu in naselišču kosaškem; zastonj sem si prizadeval misli užgati s spominom, da sem tako rekoč priča homeriskih prizorov, ki so se godili tu najpozneje v Evropi. — Pisal sem verze, pa bili so polni nepravilnosti, in verh tega skoz in skoz hladni in medli! Z eno besedo, moral sem se za nekoliko nedelj na vso silo upreti bridkemu odčarovanju; sam sebi nisem mogel tajiti, da imam dosti, da sem sit do gerla te Ukrajne.

H koncu leta me ženó opravki v neko mesto, oddaljeno deset in nekoliko milj. Ta reč sicer ni bila tako važna, rad sem se vendar podal na pot, da se izkopljem iz otožnosti. Drugi dan po odhodu prijezdim v malo mestice, kateremu pravijo Špole. Solnce je bilo že nizko, sence so že hitreje rastle; čas bi bil tedaj, da tu prenočim. Namenil sem se vendar še dve milj dalje potovati, in ravno toliko je bilo do prve vasi, kjer bi se moglo najti pripravno prenočišče. Pravili so mi, da bom prišel na tej poti že v poldrugi milj v vas. Res da sem prišel, ali tu ni bilo prenočišča; morali smo tedaj od tod napotiti se do druge ne daleč stoječe vasi.

Potovaje kake pol milje zapazim, da se vzdigujejo na zapadu černi oblaki. Teži in teži je postajal zrak. Vidil sem na robih obzorovih dolg pas gostih oblakov, ki so se raztezali nad ravnino, opasano s černimi lesi, ker na Ukrajni, čeravno se sploh misli, da je brez lesa, so vendar gosti logovi. Povsodi, kamor sega oko po poljanah, se naslanja obzor na sem ter tje raztresene dobrave, ki so nekđaj v enó spojene bile, in sred golih in ravnih polj in mračnih predorov in prepadov zaperajo pogled lesnate okolice. Kakor neveden, neskerben in neskušen potnik sem obračal oči na ta krasni prizor, ki mi je jel prikupljevati stepno enoličnost. Dolgi, ozki, nepremakljivi oblačni pas se je začel malo po malo na vse kraje raztezati. Za njim so se pokazovale orjaške, divje motajoče se kope ter se valile druga

za drugo kakor valovi burnega morja; zabajajoče solnce jim je barvalo kodraste krila, pa ni jim moglo predreti černih pers. Na temni stepi je šumljala trava, akoravno se je zdelo, da ni najmanje sapice. Vse je kazalo na vihar: kmalu se je jelo bliskati, s početka redko, pa čedalje gosteje in svitleje. Grom se še ni čul, vedel sem toraj, da je vihar še daleč od mene. V globoki veličastni tihoti so plamkali oblaki in ugašali kakor čarobne prikazni.

Moji ljudje priganjajo konje, ko vidijo, da se bliža ploha, ali hitreje, kakor mi njemu, se je bližal nalič nam, ki smo se nadjali, da bomo do časa dospeli pod suhoto. Zašlo je solnce; ko je ugasnil poslednji žark njegov, so se še dolgo zlatili in škerlatili oblačni robi. Ravno smo se bližali prvi vasi. Ozka naša pot, ki se je vila do tod po ravni stepi, se je nagnila naglo: prišli smo nad globoko in steramo drago. Obzor nebesni, akoravno v černe oblake zavito, se je razširil in spodej v globini na vse strani široko razpokane drage smo ugledali selo. Večerni dim se je valil iz dimnikov, tlačil ga je težki zrak bližnje nevihte, da se je valjal nad vasjo kakor veliko zagrinjalo, in kazal, kako daleč sega vás v sredi temne drage. V globočini sta odkrivala ribnik in reka v svinčeni ali pepelnati barvi svoje zercali in obrazovala sterne bregove. Dva temna griča sta stala pri reki: na enem se je vidila cerkev gerško-ruskega obreda, na drugem nižem, pa z drevjem lepo obraščenem, je moralo stati poslopje gosposko, ker kipele so izmed zelenja temne strehe in bliščale so se belkaste poti in dimniki. Spodej pod nami je ležal črn, ozek nasip, vidil se je od zgorej kakor ozka pot med vodami ribnikovimi in zapertimi zatvornicami dereče reke. Nismo se obotavljali, spustili smo se naglo prek gore. Nasip, čeravno ne tako ozek, kakor mi se je zdelo od zgoraj, vendar ni bil širok in sred terde teme ni bilo brez nevarnosti hoditi čez tristo sežnjev daleč med pljuskajočimi valovi z ene, in škerbinastim bregom z druge strani.

Pervo germenje smo čuli sred gore, od tod je odmevalo še večkrat po škerbinah draginih. Ravno ko smo bili unkraj nasipa, se je vtil dež. V teh golih pečinah pridirja za nami človek ter zakliče: „Hodite, gospod moj, za menoj, v tej vasi ni prenočišča — morate jezdit do grada!“ Nisem utegnil, pa tudi hotel nisem prašati, kdo mi tako govori; pa tega tudi ni bilo treba, ker moji ljudje so poslušnili berzo jezdic in dervili jaderno za njegovim konjem. Bliskanje nam je svetilo, da se nismo pozgubili spred oči. Opazil sem med gostim in dolgim bliskanjem, da smo se zavili skoz vas nad vodo k obraščenemu griču. Most, čez ktereга smo jezdili, je kazal, da smo bili na otoku. Pokazale so se že krasne kamnene vrata, sred tako ljute noči gostinsko odperte. Ko prijezdimo do grada, se je vidilo vse, kakor bi bil naj jasniši dan. Vihra se je privalila v tej dobi nad naše glave in bliskalo se je vse križem. Iz tisučerih bliskov ztil se je edin, migal je neprenehljiv ogenj z

oslepivim svitom; germenje se je razlegalo kot globoki glasovi odpertih orgelj; grom je bučal na obojni strani; ne le vse topole, ki so dvor obdajali, na katerem smo bili, skoro vsako zerno rečnega peska, nasutega po okroglem jezdnem tiru, bi bil mogel natanjko prešteti. V obličji mi je stal krasni grad po šegi zunajni z vzdanimi gerbi. Ko sem jezdil pod pokrito stebreno lopo, se mi je zdelo, ko bi jahal v najkrasniši svečavi v kak začaran grad. Moralo je biti svitlo zunaj, ker se mi je zdelo jako temno, ko sem stopil s svojim vodjem (ki je tudi pod stebri razjahal) pod dobro razsvitljeno lopo, kamor se ni moglo bliskati, ker je bilo zapahnjeno okno. Moj vodja je slekel premočeni plašč, in zapazil sem pred seboj lepo oblečenega moža srednjih let in lepe postave. „Jaz sem gospodar te hiše,“ mi reče, „kakor dedne gosposčine; ker nisem postavil do zdaj v svoji dedini redne gosposke, je moja dolžnost sprejemati popotnike, ktere obišče na mojih posestvih hudo vreme. Dovolite tedaj, da spolnim svojo dolžnost do Vas.“

S temi besedami me pelje v grad. Stopiva čez prag, potem v prvo, drugo in tretjo stanico in v tej poslednji dobro razsvitljeni izbi je bila zbrana domača družina za čajevno mizo.

„Ah, moj mož! ah oče!“ zakliče nekoliko glasov, ko v izbo stopi moj voditelj, „kako moreš nas tako dolgo pustiti v takim strahu? Že pol ure smo vsi v smertnem trepetu. V taki nevihti, takim treskanju, v temni noči!“ — „Saj se mi ni zgodilo nič hudega,“ reče moj gospodar, „pomislite, da ne pridem sam. Vam se zdi, da bi imel v viharjni noči vsak domá sedeti, ali pogledjte, našel sem tovarša, ki je bil tudi v takim vremenu pod prostim nebom, in kar je še huje, na poti. Lepo tedaj nadomestujte mene prijem, dokler ne zmenim mokre obleke. Dovolite, dragi gospod! da poprašam, koga imam napovedati svoji ženi in hčera? — se oberne k meni. — „Jaz sem Edvart T . . . posestnik in plemenitnik iz bližnjega kraja!“ — „Morda sin polkovnika T . . .“ „Tako je.“ — „Tedaj ste, gospod moj, v hiši starega znanca, prijatelja svojega očeta. Jaz sem Žuľynsky, morda ste kdaj slišali to imé iz očetovih ust. Mila žena, priporočim ti gosp. T . . .; skoro se vernem.“ Na to odide.

Ostal sem v družbi nekoliko gospá. Gospá Žuľynska je bila srednjih let, milega obličja, lepe postave; dvoje hčer poleg nje, vsa očetova podoba. Obema se je brala na obličji nežna mladost kakih šestnajst, sedemnajst let; bili ste zrasli kot jeli, obe zlato-laski, modrega očesa, ali eno je oblila rudečica, ko je ugledala neznanega mladenča, ki je prišel tako nenadama v njihno družtvo, in ta nehoteči vtis tega hipa je storil zame med obema sestrama neizbrisljiv razloček. V kotu izbe so stali še trije nemladi možjé,

ki so morali veljati za domače, ker ju je pozdravil gospodar, ko je prišel z menoj.

Gospá Žužynska se je obernila koj po gospodovem odhodu k meni posebno očito in prijazno, kakor je navada mile gospodinje: „Na poti ves dan in po takem vremenu vam gotovo ne bo neprijetna škodela čaja; prosim tedaj.“ Pri teh besedah me je povabila k mizi, ki je bila pogernjena kakor navadno za čaj; primaknila je stol med tem, ko je še gorel pod samovarom plamen vinskega cveta. Vsa družina se je vsedla z menoj vred za mizo. Jaz tujec sem se radovedno naziral po izbi, kjer smo bili, in zapazil sem puško in vsakoverstno drugo orodje, ki se je lepo ujemalo med seboj in je bilo vkusno zloženo. Pokriti so bili stoli in kanapé, kakor tudi druga oprava, plavo in belo; na belih stenah so visele v mahagonovih okvirih malarije; ni jih bilo sicer veliko, pa bile so vkusno izbrane, lepi umotvori. Nad kanapèm, na katerem smo sedeli, sem zapazil znano malarijo Vernetovo, smert kneza Poniatovskega v Lipsii. Nasproti tej je visela druga malarija ravno tega umetnika, pridobitev Samo-Siera na Španskem od Poljakov. Na posebnem mestu na steni ste bili dve večji malariji: na eni je bilo poobraženo morje; mesec je svetil žalostno znad oblakov na vodé oceanske, razburjene do dna; na pobrežni skali je stal zamišljen človek, križem roke deržé je gledal na žalostno okolico; kraje svojega klobuka je imel zavihane, suknjo zapeto; zadej je stala nagnječena množica. Ta podoba je mogla zadevati edinega človeka na svetu in v zgodovini; ni mi trebalo brati podpisa. Drug obraz je bil temu podoben, pa še žalostnejši. Daleč daleč se je širila pusta okolica, zijali so na vse strani strašni prepadi. V sredi prizora je stal prost grob; nekoliko bek je pobešalo nad njim žalostne veje. V daljavi se je vidilo tudi na tem obrazu morjé in nebó izmed beknih vej, ali morda je bilo to optiška mama, kakor stenam omišljene slike. Pod tema malarijama je visela tretja majhina, kazala je otroka z dolgimi, rumenimi lasmi, opasanega s plavim pasom. Tudi te ni bilo težko uganiti. To dete, ki je doživelo komaj leta šibkega mladenča, je bilo od časov Konradina Hohenstaufskega do današnjega dne najpatetičniša drama v novi Evropi. Druge malarije, ki so visele po tej stanici, so bile neki vse Vernetove dela. Opazil sem: smert bobnarjevo, rataja, kopajočega iz zemlje križ častne legije, in še druge, katerih se še dobro spominjam. Nad ognjiščem je kazala angleška malarija svobodenje Košćiuskega iz ječe po caru Pavlu: pod njo je bil prost kamnotisk, da bi se kdo zasramovaje ne obernil od Košćiuskove stene; na grobni mogili, obloženi z odbranimi trofejami, je stala beseda: Pamięć Walecznym (spomin vojskovavcom), in krog 30 imen v vencih se je bliščalo okoli. Ko sem le malo ogledal stene po tej stanici, prepričal sem se, da imajo ti ljudje čutno serce in blage misli.

ki so morali veljati za domače, ker ju je pozdravil gospodar, ko je prišel z menoj.

„Kdaj ste se vernili, gospod moj, iz Varšave?“ me praša gospa Žužynska.

„Kmalu bo tri mesce,“ odgovorim.

„Tedaj ste imeli že priložnost, ozreti se po naši okolici. Kako se vam dopada?“

„Ne smem se s sodbo prenačgliti. Ne sodim po drugih; to pa, kar sem sam vidil in dočlivel na Ukrajni te tri mesce, me navdaja z mislijo, da ni nič praznejega v življenju, nič manj prikupljivega.“

„Kako to?“ popraša gospá Žužynska, milo se nasmehljavši. „Morebiti mislite, gospod moj, kakor mnoge osebe, posebno sosedni naši Volinjani, da smo mi na Ukrajni Dantova per dita gente, ljudstvo, ki se je že usedlo na Stiksu? . . . Akoravno vas do sedaj nismo poznali, vendar nas je natanjko prepričalo to, kar smo ravno slišali iz vaših ust, da ne morete biti deležnik tako krivičnega predsoda.“

„Bog prenesi! nikoli, nikjer nisem dajal sluha predsodu,“ sem odgovoril. „Daleč proč je bila misel, da ste reki Dneper in Ros vodi Stiksovi, imel sem ju za meje Ukrajnske, polne svetosti in spominkov, za uhod do te pesniške Ukrajne, doma vojsk in pesem; že v daljini sem živo sanjal o njih.“

„To izhaja od tod, ker ste se, dragi prijatelj, sami motili,“ reče gospod Žužynsky, ki se je ravno vernil in za mizo vsedel. „Resnica je morala biti na vse strani medla in bleđa pred obrazom žive domišljije, čeravno ima naša okolica imenitniše pesnike in zgodovinske spominke, kakor ktera koli si bodi druga dežela.“

„Bog vé,“ odvernem, „kje so ti pesniški in zgodovinski spominki! Bili so nekđaj v teh krajih, sedaj so čisto zaterti; povodnje in razdirajoči čas sta vničila vse.“

Gospod Žužynsky se posmeja: „Tu imate prav, dragi gospod. Reš je, Ukrajna ni podobna tistim okolicam in krajem, ki se sploh imenujejo pesniški in zgodovinski: na Nemškem, na Francozkem, Španskem se dvigajo na skalnih verhah, v nižinah skritih dolin, povsodi krasni stavbeni spominki iz davnih in srednjih vekov, ki kažejo očesu vsevprek zgodovino teh krajev. So ondi, dragi gospod, na vsako stopinjo kamnene štatve vitezov in vojskovavcov, opazujete njim lastno opravo, obešeno na trame po gradéh, kjer so jo obešali sami v starodavnih časih, med tem ko jih je morebiti nenadama prehitela in ugrabila smert. Okoli vseh teh telesnih sledov minulosti stopa povest in zgodovina. Poterpite nekoliko in poslušajte! — Na Ukrajni pa molči povest pod razorano mogilo, raznesla se je po gluhem polju, sprejela tu in ondi vaščana pod streho v neme, razpokane drage, nizke vasí, in oblekla se je v pusto tkanino njegovih misel in obrazov kakor lastovka na zimo. Nihče je tudi ne zasledi, ne najde, ne pozna. Sicer je treba tudi to prevdariti, da se je Ukrajna, o kateri govorimo in v kateri živimo, v različnih vekih bolj ali manj vpletala v razne družbinske in zgodovinske prekucije, ki so pretresale vzhodne

meje evropejne. Ker leži tukajšno pesništvo in minulosť v mnogoterih, med seboj čisto različnih verstah, zato se ne smejo nepozorno mešati. Neznancu v tej reči se ne razgerne obraz minulosti, ampak le brezlični kaos. Kdor dobro in natanjko pogleda po tem meglenem historičnem svetu, zapazi njegovo pravo mero in sostavo njegove stavbe. Posredka k temu sta edina: delo in čas. Za resnico, povem vam, dragi prijatelj, da pesniki, premalo soznanjeni z zgodovino Ukrajnsko, ki jo rabijo za svoje izdelke, zgrešé lahko pravi pot, in ker ne znajo, da so zabredli z občne in vsakdanje poti, natvarjajo kosaških in Ukrajnskih vzorov, da niso ničemur podobni, prevrčajo historičnost, ne razvijajo, ampak pačijo naravno, prirojeno poezijo naših step.“

Nehoté mi stopi kri v lice, ko čujem zadnje besede, saj se mi je moglo skoro zdeti, ko bi gosp. Žuťynsky vedel vse moje poetiške grehe in kakor bi bil bral v Bogdanskih pesmah vse medle moje poskušnje, s kterimi sem se trudil tri mesce. Ker tudi sam nisem bil zadovoljen ž njimi, in jih poslednjič nisem imel za drugo, kot za čertice zgodovine Ukrajnske, sem moral spoznati mnjenje gosp. Žuťynskega za temeljito in pravično.

Poklicali so k večerji — šli smo v obednico. Posadili so me med gospó in uno gospico, ktero je oblila rudečica pri mojem prihodu. Razun nekterih družih domačinov so sedele za mizo vse tiste osebe, s kterimi sem bil do zdaj skupej. Zvedel sem, da tisti trije možje, ktere sem vidil, so bili ubežniki z nepreterganih viharjev, in so našli v tej gostni hiši pribežališče po trudnem popotovanju. Občenje ž njimi je bilo prijetno, beseda zanimiva, njihne misli o rečeh Ukrajnskih so bile zrele in zdrave, in sam pogled na te častitljive obraze in na bele, ali še na pol černe lasé teh govornikov, sprejetih v naročje tuje rodovine: vse to je zviševalo zanimivost te mile družbe.

Po trimesečni dolgočasni samoti sem vžival sedaj nepričakovano milo zabavo. Pogovor je bil prost, svoboden; oživljalo ga je veselje in vidna vzajemna prijaznost. Povernila se mi je nenavadna zlata volja, kteri sem bil dal slovó, ker sem vidil, da bi moral imeti Byronsko otožnost do samote Ukrajnskih poljan; moral sem se pridružiti splošnemu veselju. Ko smo vstajali izza mize, se mi je zdelo, da že davno poznam vse osebe, ki so bili pri večerji.

Vračevaje se v pogovornišče, pridemo v majhino stanico, v kteri so se nekoliko pomudili nekteri izmed naše družbe. Približal sem se veliki oljni malarii, ki je pokrivala skor celo steno, in začel jo pozorno ogledovati. Ta slika je bila nova in ne kacega vsakdanjega umetnika. Gotiška kapela se je dvigala v dnu zimske okrajne. Bila je noč: nekoliko bledih zvezd je merlelo na nebu. Vse se je belilo od velikih snegov, silen vihar je medel s snežnimi oblaki, delaje velike zamete.

Pod obokom gotiške kapele je tičal stavec z detetom. Sključeno se je deržal. Že ga je mraz opanjeval, deržal je med kolenoma s

premerlima rokama dete, ki se je še zavedalo, ali bilo je že na pol terdo. Nad tema dvema podobama je stala v zraku tretja, ne oseba, ampak senca ženske osebe: obdana je bila z nadzemeljsko svetlobo, široko in dolgo, do tal visečo obleko je varovala starca in dete mraza, tulečega viharja, smerti. Morala je priti iz nebes, da bi ohranila v najstrašnejem stanju osebi; v njenem na potnika obrnjenem očesu je bilo polno nadzemeljskega milovanja in nebeškega osrečevanja. Čista svetloba, ki je sijala iz te jasne podobe, je pomagala merlečim zvezdicam, da se je mogel dobro opazovati ta nočni prizor. Človek se je moral dobro zamisliti v sliko, da bi spoznal, kaka zveza se razliva po njej gledé na resnico in poezijo.

„Kaj kaže ta podoba?“ poprašam, „in kateri slikar jo je delal?“

„Ta malar,“ odverne gospá Žulynska, „več ne živi. Sel je iz naših krajev. Njegov oče, prost vaščan, je storil naši rodovini veliko dobroto, s katero se veže prizor na tej podobi. Naši starši so k sebi vzeli njegovega sina in ga skerbno gojili, in ker so vidili, da ima veliko sposobnosti in nagnjenja k malarstvu, so ga poslali v Kremence, in pozneje so ga dali v Beč in Rim. Umerl je lansko leto v Rimu, ali pred svojo smertjo nam je poslal to podobo, ki kaže ravno tisto dogodbo, ki strinja naši dve hiši.

„Smem li vediti to posebno zgodbo?“

„O ta dogodek je čudapoln in yendar resničen,“ odgovori gospá Julika. „Ta reč,“ pristavi gospod Žulynsky, „je vzeta iz ene tistih verst, na ktere se, kakor sem terdil, delí minulost Ukrajnska. Tedaj je v njej razun čudovitosti tudi nekaj zgodovine. Ali ker vidim, da ta reč v vas, dragi gospod, zbuja živo radovednost, odpustite mi, da je ne utolažim in je tudi ne dovolim utolažiti. Nisem tako nesebičen, da bi svoj dom tako naglo vznemiril zavoljo te reči, ktera vas mika, gospod moj, dokler se v njej zakriva nerazvezana, zanimiva vganjka. Tako, dragi prijatelj, nam bo morebiti mogoče, vas delj časa pod našo streho zadržati. Ker ste nam povedali, da se vam ne mudi na pot, ostanite tedaj pri nas nektere dni, premišljuje to temno podobo, vse boste zvedli po eni osebi, ki vam se kaže na podobi in še živi.“

Vljudniše ponudbe bi mi ne moglo biti. Nisem se mogel upreti. Privolil sem rad, in zdelo se mi je, da so se razveselili tega vsi v tej malo poprej meni čisto neznani hiši. Ko se je razšla družba, so mi odkazali izbo za stanovanje, in ostal sem sam. V nekakem praznem nepokoju sem začel sam sebe izpraševati, ali je resnično vse to, kar sem ravno vidil in slišal, ali me ni morebiti vihar, ki je tulil krog ograjenega gradú, zanesel v kako prevarsko okrajno? . . . S tacimi nejasnimi mislimi sem zaspal. Še le beli dan me zbudi. Dan je razpodil včerajsne moje dvombe. Pogledal sem skoz okno: pred menoj je ležala pisana okrajna. Zeleneli so povsod v okolici lepi verti in dvigale se nove, prijazne vasne hiše. Delo

in marljivo gibanje je oživljalo okolico. Ondi sem vidil kopače s samokolnicami, ki so čistili ribnik; ondi je pela tesarska sekira; tu so sedeli ljudje na strehah in pokrivali jih s škopniki, pa vkusno in varno pred ognjem. Vidilo se je, da selo naglo raste, ali vsaj, da se vedno lepša. Za selom sem ugledal gotiško kapelo, zidano na verhu krasnega grička. Akoravno se je sedaj lesketala v rumenih solnčnih žarkih, vendar sem jo koj spoznal za tisto, katero sem včeraj vidil na malarii. Postavljena na veselem in odpertem mestu, bila je krona cele okolice. Krasno okinčana, s piramidami olupšana, se je ozirala v gotiškem slogu doli na cveteče selo vasna patronka, kakor cveteča nevesta v sredi družic na poročni dan. Nikamor se niso oči raji obračale in nikdar nisem mislil najti tako krasne Bogu posvečene hiše na divji, samotni Ukrajni. Prepričal sem se, da se zamore tudi Ukrajna v svojem času izomikati in olikati, in da pogled na to cveteče selo, pogled na te pustote, lepo, redno, razumno gleštane, ni prazen pesništva po preteku toliko divjih, viharnih in temnih vekov, ki so vladali to okrajno. Če spoznamo resnico, čemu bi je ne povedali naravnost? Od prvega večera sem čutil silno moč, ki me je držala pod streho, pod katero me je zagnala grozna nevihta. Ta moč se je skrivala rahlo v rudečici, v sladkem smehleju in v velikih modrih očéh nedolžne Julike. Ali se je temu čuditi, da mi je v tacih čutih minulo nekoliko tednov kot bi trenil? . . . Dnevi ti, ozlačeni z vso tajno čarobo, ostali bi bili tudi brez tega pri teh okoljščinah zanimivi zame. Do sedaj nisem poznal iz kmetiškega življenja nič kot samoto in dolgi čas; sedaj pa se mi je luč vžgala, da se zamore tudi na samoti v mili družbi prijetno živeti. Priljubilo se mi je gospodarsko življenje gosp. Žužynskega. Njegove prizadeve v gospodarstvu, katerih namen je bil, množiti dohodke, lajšati podložnikom robotne bremena, stavljati na polju mejnike in ga zagrajati, pozdigovati ovčarstvo, dobičke dobro obračati, zidati potrebne in koristne gospodarske in fabriške splotja, krog hiš saditi sadno drevje: — vse to mi je kazalo marljivost, modrost in krepko voljo, ki bi imele biti povsodi med posestniki. Moje veselje do vertov in priložnost, katero sem imel, da sem obiskal nekoliko slavnejih vertov domačih, kakor tudi tujih, sta mi pripuščala, da sem mogel djansko pomagati v opravilih gospej Žužynski, ki je oskerbovala krasni angleški vert in se sukala kot vertavka po celem gradu. Skerbno naloženi travnički, lepi gaji, preprežene stepe, lepo nasajene drevesa, vkusni odkriti prozori so delali za resnico lep vert. Najkrasniši prozor je bila perspektiva iz raznih povezanih dreves na koncu vasi tako napravljena, da je imela podobo gotiške kapele. Na uprašanje sem zvedel toliko o njej, da hrani pod seboj grobe, v katerih že leži nekoliko merličev. Rad sem prijel za kako delo ali kaj pomagal v vertu, bodi si, da sem kaj zapisal, bodi si, da sem kaj zmeril ali prijel za motiko.

(Dalje prihodnjič.)

Kako se je Slinarju iz Golovca po svetu godilo.

(Spisal Fr. Erjavec.)

Oh, kaj doživel sim na svetu!

Na Golovcu je sploh malo germičev, sicer bi se ne imenoval Golovec; ali nekaj jih je pa vendar le. In pod enim teh germičev je bil neko jutro velik prepir. Tu je namreč stanovala Slinarjeva družina, rod stare korenine, ki šteje svoje dede in predede celo do tistih časov, ko cesarski graben še ni ločil Golovca in ljubljanskega grada. Pod tem germom je bil tedaj starodavni dom Slinarjev, od tod so lazili in plezali po Golovcu. Pravim, da so plezali, ker Slinarji so bili možjé, ktere v navadnem življenju polže imenujemo. Med vsemi Slinarji, kar jih je v tem času tovorilo po Golovcu, je bil eden poseben korenjak; nihče drugi ni imel tako lepo pisane hiše kot on, nihče se ni mogel ponašati s tako lepo zraščeni rožički. Pa kakor živa duša ni brez vseh slabost, je tudi on imel eno, ki je bila kriva, da je mogel marsikako grenko požreti od svojih staršev in bratov: bil je namreč zelo lén. Po leti je rad ležal v senci in gledal oblake, kako jih jug podí čez Krim, ali pa je ogledoval staro Ljubljano, kedar je ni zakrivala megla. To se mu je bolj prilegalo, kot da bi se bil trudil in si kruha služil v potu svojega obraza.

Med vsemi navadami, kar jih imajo Slinarji, mu je bila ta nar bolj ušēč, da so dolgo zimo prespavali v terdi, pa vendar gorki postelji. Spomladi, ko so drugi Slinarji že davno bili na nogah, je on še dremal v gorkem stanu in premišljeval ljubo previdnost v natori, ktera je dala gobam, ki morajo v dežu rasti, omarelino podobo in je podelila Slinarjem dar zimskega spanja.

Ko se je po letu včasih oziral na lepo polje in na visoke snežnike, se mu je vselej zbudila želja, da bi šel po svetu in pogledal, kaj in kako se drugod živí. Imel je tudi strica, ki mu je včasih pripovedoval, da je eden njegovih dedov šel na ptuje, da je veliko obhodil in si skusil veliko svetá. Po čudnih naključbah je prišel not do kurje vasí, in sivi starec je svojim vnukom pozneje pravil, kako se mu je godilo. Njegova torbica in gerčavka ste še zdaj viseli v hiši. Te povesti so zbudile v našem Slinarju živo željo, se tudi na pot podati, in posebno, kar je v časopisih bral potopise, bi ga ne bil živ kerst uderžal domá. Pa bi res mogel imeti ledeno sercé, da bi ga ne pogreli potopisi, v kterih je tako „mično“ popisano, kako se pota križajo, kdaj gre cesta po ravnem ali vkreber, koliko minut se potrebuje od té vasí do une in kje se loči ta ali una cesta. Značiti da je tudi to pripomoglo, ker je pred tremi dnevi zginila ljuba sosedá, lepa Helika, h kteri je v vas zahajal; kar zmanjkalo je je in zastonj si je glavo ubijal, kam da bi bila zašla. Imel je tedaj dosti nagibov, zapustiti svojo očetnjavo, ker zdaj drugega ni imel, kot ža-

lost in prepir. Sname torej s kljuke svojega preddeda torbico in palico, se kratko posloví in jo maha od doma veselo prepevaje :

Očetov dom! ti na slovó!

Kdor ni za bolji rabo,

Naj varje dom in babo

Al' v šolah beli si glavó!

Pa ne vem, ali je bilo to veselje pravó ali ne, skoraj bi mislil, da je s petjem sam sebi sercé delal, ker kolikor bolj se je od doma pomikal, s toliko slabejim glasom je popeval in kmalu je utihnil popolnoma. Kedar je priplezal na kak griček ali na kako kertino, je počil in se je ozerl na kraje, kjer je preživel svoje mladostne dni, kjer je nekdanja lepa Helika tovorila in kjer je zdaj zapustil vse, kar mu je bilo v rodu. Ne rečem ravno, da bi se bil kujal, ali nekako čudno tesno mu je bilo pri sercu, kakor še nikdar poprej. Pervikrat je zdaj spoznal, da stari pregovor: „Kri ni voda,“ vendar le ni tako prazen, kot si ga je doslej mislil. Ko bi ne bil tako korajžen, bi bil znabiti v tacihi trenutkih preslepil samega sebe, da bi bil tovor obrnil proti domu. Ali že sama misel, da bi se mu domá smejalo staro in mlado in da bi utegnila še pozne leta kaka stara Slinarica svojim vnukom pripovedovati od njega, kakor od Jurčka, ki je šel na ptuje, sama ta misel je bila za njegovo občutljivo sercé preveč. Hitreje je spet koračil in skusil to popraviti, kar je s takim premišljevanjem zamudil, ker misliti in hoditi ob enem mu ni bilo mogoče.

Hodil je že veliko dni, in počasi pride pod Golovec ravno na vert nekega lončarja, kjer so se sušile dolge verste loncov in lončkov. Tu je našel Slinar kos sladke medne hruške, ktere je bil posebno njegov želodec vesel, kteri tako gosposko še ni obedoval, kar ga je njegov gospodar iz doma odnesel.

Med tem pa prileti rumena osa, se vsede na lonček blizo Slinarja, si nabrusi jeziček in zabrenči: „Dober dan, prijatelj!“ — „Bog daj dober dan, pa botra ne zamerite, jaz vas ne poznam. Kdo pa ste?“ — „Jaz sem svoje matere hči. Moja mati pa je bila osa. Kot ona tudi jaz letam okoli, delam malo, živim pa dobro. Znam tudi prerokovati in če mi pripustiš svojo hruško, ti razodenem prihodnost tvojih dni.“ Slinar nekoliko pomisli, potem ji podá hruško in pričakuje prerokovanja. Osa obere hruško, potem si nabrusi želo in zabrenči:

Preden prejde tretji dan,

Grozovitna ta pošast

Prišel bode velikan,

Bo dobila te v oblast,

Velikosti tak grozné,

V katakombo boš zapert

Da bi meril ga hodé

Žertve vidil, ki jim smert,

Dalj kot celo uro časa,

Ko dvanajsta ura bije,

Da prišel bi mu do pasa.

Spet življenje v ude lije.

Kar še vidlo ni oko

Tebi gledat dano bo.

In kar beli svet stoji,
Pervi boš in zadnji ti,
Ki boš živ ta kraj zapustil,
Hiše svoje tam ne pustil.

Na polževo vprašanje, koliko časa bo še potem živel, mu posebno navdušena zabrenčì :

Kar je čepina, ni lonec, kdor je mertev ga je konec.

Ko bo moj sedež razdjan, ti boš pod njim pokopan.

(Konec prihodnjič.)

Otroške leta.

(A. Okiški.)

Zamotajo me zjutraj sladke sanje,
Da zamudim svetlobo zarje zlate,
Še le predramim se, ko rosne trate
Srebrì že solnca krasnega sijanje.

Ko zgìne jasnega dné lesketanje,
Oziram še iz sence se kočate
Za vami milo, žarki, ko igrate
V slovó mi med večerno šepetanje.

Preblage leta zarije življenja
Tekó človeku v sanjah brez terpljenja,
Ko ceniti ne vé njih dôbe zale.

Zató, ko v večnost že so mu zbežale,
Za njimi še pošilja glase mile:
„O, da bi se mi še kodaj vernile!“ —

Narodne pripovedke iz Varaždinske okolice.

(Nabral M. Kračmanov.)

I. Tolvaj Matjaž.

Bil je jen put jen siromak, pak je imel jedenajst dece i nikaj jesti. Jedenkrat išel je pred jednu cirkvu boga molit, a na jenkrat k njemu dojde jen gospon, a to je bil vrak. Ov mu veli: „dober dan, moj človek, kaj si tak žalosten?“ — „„A moj dragi gospon,““ mu ov siromak odgovori, kajti je ni znal, da je to vrak, „„kak ne bi bil žalosten, imam jedenajst dece a nikaj jesti.““ Onda mu ov gospon odgovori: „daj ti meni ono, za kaj ti pri tvoji hiži ne znaš, ja ti dam tri mlinice cekinov.“ Ov mu je to obečal, kajti si je mislil: ja znam za 'se pri moji hiži. Stopram za nekuliko mesecih upazil je on, da bu žena rodila; onda je počel žalovati i preplakivati, ali to se je več ne hasnilo. Gda je ov dečec odrasel, pošilal ga je vu školu, i gdagod mu je kruha rezal, onda se je plakal. Ov mali dečec ga je pital; „japica, zakaj se pri meni navek plačete, 'da mi kruha delite, a pri ovih drugih nikaj?“ Onda mu je otec ne štel povedati, ali na zajdne ni mu mogel več zamučati, pa mu je rekel, da je on vragu obečan. Onda je on rekel: „ako je drugo nikaj, zato se vi nikaj ne plačte, japica, samo dajte me zeškolati za popa.“

Gda je dvanajst škol zvršil, zel si je on temjana, svetu vodu i celu opravu redovničku, pak je odišel po svoj krstni list vu pekel. Gda je već dva dana putuval, došel je vu jednu veliku šumu, kaj ji je ne mogel do kraja dojt, i tak došla je predi noć, nek je on vun zišel. Na jenkrat vidi na jednom mestu sveću. On je taki išel k oni sveći. Gda je tam došel, vidi jednu lepu hižu. Kak je nutri došel, vidi jednu staru babu, kaj k njemu ide, pak mu veli: „a kaj te je sim doneslo: tebe tolvaji zatučeju, taki kak brš dimu dojdeju, hodi pak beži.“ Onda ji ov odgovori: „draga mamica, ja idem već od daleka, pak sem preveč truden, da bi ve dale bežal, skrite me rajši za ve nekam.“ Ona pak mu odgovorila: „to ti se nikaj ne hasni, on tebe itak najde.“ — „A naj me, samo me skrite, mamica,“ odgovori ov. Na to ga ova skrije. Za pol vure dojde tolvaj Matjaš s svojimi slugi dimo, pak veli materi: „mati, koga imaš pri hiži?“ Ona odgovori: „nikoga ti ja nemam.“ „Mamica povečte, kajti drugač ne bu dobro.“ Onda je stara povedala i toga mladoga redovnika njemu pokazala. Gda ga je tolvaj Matjaš spazil, pita on njega, kam on ide. Odgovori pop, da ide po svoj krstni list vu pekel. Nato mu je rekel: „naj se nikaj bojati, nek samo to te prosim, da, gda v pekel dojdeš, pitaš, kakva kaštiga je za tolvaja Matjaša pripravljena.“

Drugi dan vu jutro odišel je ov redovnik, i popoldan došel je nuter v pekel. Gda je nuter došel, počel je svetom vodom škropiti i s temjanom kaditi, pak je rekel: „koj ima krstni list, naj mi ga dá.“ Ali mu ga ne štel nijeden dati. Onda je pital lucifer stari i gazda od šeh — a imel je sako oko petemi železnemi štangami potperto, kaj je videl, tak je bil star. — „Koj ga imaš, daj mu ga, kaj ne bu više smrdel i kaj ne bu više na nas to kamenje metal.“ kajti na kojega god vraga je kapla opala, mislil je, da je na njega kamen opal. Itak zato ni nijen štel donesti toga krstnoga lista. Na jenkrat jeden šepavi pak veli: „ovdi je krstni list, ali ja mu ga ne dam.“ Onda veli lucifer: „denite ga tam vu on kotel, pak se naj kuha, bu ga vre dal.“ Ovi drugi vrage taki deli su ga kuhat, ali on je ne štel dati lista. Onda rekel je lucifer: „denite ga na onu postelu, de su sami čavli, britve, noži, špice.“ Deli su ga, ali on je ne štel dati. Onda veli lucifer čisto srdito: „hitite ga na tolvaja Matjaša postelu.“ Kak je to rekel, taki je dal toga lista ov šepavi vrak. Onda odišel je ov pop s pekla, pak tolvaju Matjašu, pak mu je povedal, kaj ga čeka. Onda je rekel ov tolvaj popu: „ali bi se ja mogel spokoriti, kaj ne bi vu pekel došel?“ „Zakaj ne? mu pop odgovori, „daj ti onu batinu, s kojom si naj več ljudi zatukel.“ Gda mu je dal, zapičil je ov pop tu batinu v zemlju, pak je rekel: „s tvojimi suzami moraš ti tak dugo tu batinu močiti, da zrase drevo i rodi plod.“ Onda je odišel. Za nekuliko let postal je ov pop plebanuš, pak se baš dogodilo, kaj se čez ono mesto pelal, de ov tolvaj Matjaš klečal. Na jenkrat nekaj plebanušu zadeši, pak veli dečku, da naj stane, pak

naj ide gledat, kaj tak lepo diši. Sluga odišel je gledat, pak je našel jednu jabuku. Gda je k nji došel, pak je štel jednu vtrgnuti, mu nekaj zakriči: to je ne zate zraslo. Ov odbežal je k plebanušu pak veli: „gospon plebanuš! drevo se z menum kara, pak veli, to je ne za me zraslo.“ Onde ide sam plebanuš tam, pak vtrgne jednu jabuku, pak zagrizne va nju, a kak je vu nju zagrizel, počela je vun krv teči. Onda se je plebanuš zmisil, kaj to je, pak je tresnul toga z mahom obraščenoga Matjaša, a vun je zletela jedna bela golobica, pak je proti nebu odletela.

II. Krojač, tat, gledalec i strelec.

Jeden otec imel je četiri sine, sakoga je navčil jednu meštriju, prvoga je krojačiju tak navčil, da ja mogel hižu skup šivati; drugoga je navčil tak krasti, da je mogel vtici ispod riti gnjezdo vkrasti; tretjega je jagariju tak navčil, da je mogel 'se streliti, kaj je god videl, a četvrtoga je navčil tak gledati, da je mogel po celem svetu gledati. Baš se je ono vreme pripetilo, da je kralj svoju čer izgubil pak je onomu, koj ju najde, obečal pol kraljestva i čer za ženu. Taki se gledalec na svoju meštriju spravi i gleda za kraljevsku čer. Taki je videl, kak orel v svojem gnjezdu sedi i nju pod sobum ima. On ide kralju i moli ga ladje i hrane, i taki se ovi četiri brati na put spraviju. Gda su tam došli, lovec, koj je mogel jako sigurno po bregu hoditi, pograbi tata i nese ga na pleči gori. Tat vleče čer po malom ispod orla i dojde svojim drugim bratom. Oni se taki odbrodiju, ali orel je vidi te im oče čer zeti. Ali lovec ga streli i orel taki na ladju opadne, ali ladja od njegove težine taki se potere i razteple. Gda je jo krojač videl, taki ladju zakrpa te tako kralju su nazad čer donesli. Onda su se počeli svaditi za čer, 'saki ju je štel imati, ali kralj im obeča sakomo frtalj kraljestva. Kak je i saki dobil, saki se je oženil, i bile su tako velike gosti, da me još vezda zubi boliju, gda sem moral tulike pečenke jesti.

Šembilja.

(Spisal Bl. Sušnik.)

„Sibyllae“ so bile pri starih narodih, posebno pri Rimcih, sploh znane kot device, ki so ljudem prerokovale njih prihodnost. Med stariimi pisatelji, ki o Sibilah govore, so Virgilij, Cicero in Plinij. Sloveči pevec Virgilij veliko pripoveduje o njih in znamenito je, da se je še med našim slovenskim ljudstvom ohranilo, kar rimski pesnik piše od bivališča teh prerokinj. On poje Aen. VI. 237, da so „Sibyllae“ bivale v kamenitih zijavkah*) ali votlinah temnih gozdov, po katerih

*) Zijavka, pri planincih sploh znana beseda, pomenja ravno to, kakor beseda „hiatus“, Spalte, Kluft, ktero Virgilij ravno za ta pomen rabi. Pis.

je bilo jezero prosterto, da se tem prerokinjam ni bilo treba bati kakega napada. Neki kraj v stari Campanii se še nek sedaj imenuje „grotta di Sibilla.“

Pri nas na Slovenskem pa je sploh ljudska pripovedka, da so v sila starih časih v neki skriti zijavki visocega skalnatega hriba (imena nisem zvedel) našli veliko bukev, ktere je bila Šembilja tukaj shranila, ker je vedila, da jih bodo lovci steknili in v svoj prav obrnili.

Stari pagani so pri vsih znamenitish prigradkih popraševali Šembilje za svete, ker mislili so, da so bogovi tem devicam podelili neko moč, da prihodnost vedó. Aenea je imel celo povelje, pri Sibili se posvetovati. Virgilij Aen. VI. 10. piše:

„ . . . horrendaeque procul secreta Sibyllae
Antrum immane petit, magnam cui mentem animumque
Delius inspirat vates, aperitque futura.“

Znano je, kar nam rimski zgodovinarji pišejo o Sibili Kumanškej. Prinese namreč rimskemu kralju Tarkviniju Prisku devetero bukev in hoče za nje veliko plačilo. Ko se pa kralj nič ne zmeni za bukve, še manj pa za nezumno terjatev, verže prerokinja troje bukve v ogenj. Dalje ponuja za ravno tisto plačilo ostale bukve kralju, pa tudi za té se kralj ne zmeni. Verže spet troje bukve v ogenj in ponudi kralju še enkrat ostale bukve in sicer po ravno tisti ceni. Čudno djanje Sibilino gre kralju vendar k sercu in bukve so se mu jele skrivnostne pozdevati, toraj jih vzame in plača prerokinji, kolikor je htela. Od tega časa so vsi rimski kralji te skrivnostne bukve skerbno hraniti ukazovali in o imenitnih prigradkih prebirali. Ščasoma se je pravo zerno teh prerokovanj ali pogubilo ali pokvarilo, tako da je sedaj ostalo le malo od izvirnega med različnimi narodi. Veliko je pridjanega, ker so v poznejih časih ostanke teh bukev pogube otemali in tako lahko po svoje prenařevali in pridavali. Leta 1689 je neki Gallaeus v Amsterdamu vse, kar je še od teh prerokovanj najti zamogel, spisal in na svetlo dal. O časih starejih cerkvenih očetov so bile Sibile tako v časti, da so celo ti učeni možje iz njih citirali. —

Bere se v Sibilinih bukvah tudi veliko od Kristusa in njegove vere, kar se je gotovo iz ustnega sporočila izvoljenega ljudstva, kakor med druge ljudstva, tako tudi semkaj zatrosilo, ker velika enakost teh ustnih sporočil — več ali manj popačenih, — se nahaja med raznimi sporocili azijanskih narodov in tudi družih paganskih ljudstev. Postavljam sem še iz Virgilija Eccl. IV. 5. verstice, ktere so iz Sibile, in brez dvombe pomenjujejo Kristusa in njegovo sveto mater. Tako le se glasé:

Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.

Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna:

Jam nova progenies coelo demittitur alto.

Tu modo nascenti puero, quo ferrea aetas primum

Desinet, ac toto surget gens aurea mundo. —

inad: Popraševal sem že večkrat po Šembiljnih bukvah, pa nisem nič gotovega zvedil, samo ta pa uni vé veliko prerokovanj Šembiljnih n. pr. da takrat bo hudo na svetu, kedar bo od vasi do vasi cesta; dalje da bo leta . . . po celem Kranjskem po vsem polju polno zrele pšenice, pa ne bo nobene ženjice, da bi jo žela, ker bo en sam človek na Krajnskem in bo z hriba na hrib hodil in ljudi iskal in klical. Tako pomanjkanje ljudi bo nastopilo vsled neke hude in kervave vojske. Tudi od železnice je Šembilja prerokovala, pa — pravijo — ljudje si niso mogli misliti, kako bi moglo to biti. „Lejte,“ mi ongavi 80 let stara ženka, „moj dedček so nam pravili, ko sem bila komaj še 8 let stara, da bom še vidila železno cesto in, — kaj človek še učaka! — vidila sem jo.“

Posebno veliko se bere o hudih vojskah in kervavih bojih, in o slabih in žalostnih časih v teh prerokovanjih. Od hudih turških vojsk, ki so Krajno mnogokrat in hudo zadele, je vse že veliko let poprej Šembilja prerokovala. Od Turkov le še to spolnjenja čaka, pravijo, „da bodo turške mule še enkrat Rajno pile,“ potem še le bo Turka konec. Naj h koncu še pristavljam, kako je Šembilja Antekrista napovedala. Antekrist (kakor ga imenujejo) bo nekaj časa pred sodnim dnevom od copernice rojen; zmaj bo pa njegov oče. Precej ko bo na svet prišel, bo govoril kakor odrasčeni možaki, in vsem božjim rečem in duhovnom bo nasprotoval (zatoraj se imenuje Antekrist). Učil bo krivo vero in dnarje bo sejal. Kdor jih bo poberal, bo brez vsega ugovora njegov. Kedar pa sem od Antekristove krive vere pripovedovati slišal, se je vselej pobožno mnenje pridjalo, da bosta o tistem žalostnem času Enoh in Elija, ki še nista umerla, prišla na svet in pravo vero še ohranila, in potem „bo en hlev in en pastir.“ S temi besedami končava verno ljudstvo rado to pripovedovanje.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

Rimske deklice, Taterman in Juterman.

Pogosto se pripoveduje po Štirskem o rimskih deklicah. Stopi le na veliki terg ptujskega mesta in poglej velikanski spominek, ki je bil svoje dni postavljen solnčnemu bogu. Ako uprašáš Halužanko, ki na podnožju čepé slive prodava, kdo da je postavil ta spominek, berž se ti bo odrezala: rimska deklica ga je v „firtohu“ prinesla. — Rimske deklice so bile tako močne, da so večkrat na polju pobemale orača, gonjača, konje in plug, pa odnesle vse v firtohu v svoje bivališča. Rimski deklici ni bilo od sile, da je izrula hrast iz zemlje kakor česnik iz grede, da je mlinsk kamen vergla prek Drave, da je včasi kovaču zanesla naklo na streho itd. Tudi je bila tako gladovna, da je pojedla za zajutrek celega vola in popila kad vina. Kaj kažejo narodne pripovedke o rimskih deklicah?

Vsi indoevropski narodi imajo v svojem basenstvu povesti o velikanih in velikanah. Znano je v basenstvu starih Indov velikanska deklusina Hidimba, in tudi stari Germani imajo svoje povesti o velikanskih deklinah. Zakaj se pa v povesti slovenski velikanska deklusa velj rimska?

Ozrimo se po početku imen, ki so jih dobili velikani pri sosednih narodih, in vidili bomo, da so imena silnih premagovavcov obveljale za poznamovanje velikanov. Tako terdi učeni J. Grimm (Myth. 491), da sta postala izraza: ent, hun (gigas, velikan) po silnem rodu Antov in Hunov, in naš slavni Šafařik piše, da so postale ruske imena: ščud, ober, ispolin (gigas, velikan) po rodu Ščudov, Obrov in Spalov. — Ravno tako je obveljal tudi izraz „rimska deklusa“ v pomenu „velikanska deklusa,“ kar spet spričuje, da so stari Slovenci silne Rimljane že poznali, torej ž njimi tudi opraviti imeli. Ker se Rimljani nikdar niso vojskovali za Karpatmi, torej s severnimi Slovani v nikakoršni zvezi ali dotiki niso bili, in ker so povesti o rimskih deklusah zgoli le slovenske, tako ni dvomiti, da so mogli prebivavci sedanjih slovenskih dežel že za vlade rimljanske biti Slovenci. Spominja vredno je, da se velikanke velijo dekluse (jungfrauen); tako v škandinavščini: man (virgo), v nemščini: menni, minni, zató minnedienst, minnelied = mädchendienst, mädchenlied, jungfrauendienst, jungfrauenlied. Beseda se vjema z besedo man (homo), slov. man v besedah: racman, purman, juterman, taterman.

Juterman je na Dolenskem osebno ime. O Jutermanu pravijo, da pred sončnim vzhodom roso tori (troši) po travnikih. Posebno ga štijmajo kosci. „Hajd'mo kositi, dokler še Juterman roso tori, potle kosa ne reže več rada.

Tatermana sem že razložil v Novicah in rekel, da je vodni mož. Slovenci okoli Planine (Montpreis) imenujejo močerada (salamandra) tudi Tatermana. Tudi na Turolskem se močerad velj Tatermann. Rekel sem v Novicah, da pomenja Taterman: „dedek, oče, starček“ in sem mu primerjal gerške vodne božanstva, ktere imajo tudi priimena „starček, očak itd“; temu še pristavljam, da se v ruskih narodnih pesmah reka Don zmiraj imenuje batjuško = očka, atej, tatej, taterman. Da se na Koroškem še živi studenec velj taterman, je že znano; in zakaj ne? Saj imajo reke redivno in roddivno moč; zató se pogosto velj redivni, kakor gerški Alpheos, slov. Žir itd. Reditelj in roditelj pa je oča, toraj primera celo naravna. Saj vodnega duha celó imenujemo — moža.

Kuc-kruh.

Med drugimi vražami sem našel po slovenskem Štirskem vero v bajevno moč Kuc-kruha*). Kuc-kruh pekó na večer pred

*) Gosp. fajmošter Franc Simonič pri sv. Križu nad Marburgom so mi pravili, da so za njihovih mladih let kraj Pesnice tudi nektere gospodinje še Kuc-kruh pekle.

Božičem. Ne ve ga več vsaka gospodinja speči, le nektere še vedó za vse zeli, ki jih je treba zmešati v moko. Divji grah ali lot, beli lokvanj (plučnjak, *nymphaea alba*) in perunični koren (*Knollen der Schwertlilie*) se posebno radi jemljejo. Zato si teh rastlin po letu natergajo in dobro hranijo. Ko kolač kuc-kruha gospodinja na loparju v peč porine, zmoli skrivno molitvico, da bi vsi srečni bili, kateri kuc-kruh jedó: da bi žene imele vsikdar srečen porod, da bi krave in svinje se obrejile, da bi na njivah rastla lepa setev itd.

Ko je kuc-kruh spečen, se položi za tram, in na Božičevo ga jedó na tešče, tudi dajo posebne koščike živini jesti. Dolgo nisem zastopil, odkod ta navada prihaja, dokler nisem našel, da je kuc že pri starih Slovanih bila bajevna jed; omenja se v Cod. Suprasl. str. 91 ed. Miklošič. Tudi stari Litvani so jo poznali; kakor se bere v Nesselmanovem slovníku str. 207; je bil pri njih kuc o s: „ein mit abergläubischen Gebräuchen verbundenes Abendessen.“ V letskem jeziku nahajam oblike: kúce, kukji, kúči, kuce, kucenis in božični večer se veli: kukju wakkar. Rusi to jed napravljajo iz pšenične moke, v katero zmešajo maka in sterdí. Hišni gospodar verže na sveti večer žlico kucije proti dilam (stropu) in če se rada tam prilepi, je to znamenje dobre letine. (Pauli: „Piesni ludu rusk. v Galic. str. 1.). Litvani jemljejo pa za kucijo grah in med.

Kakor imamo imena po pogači (Pogačar, Pogačnik), po močniku (Močnik, Močnjak), po kvasu (Kvas), tako so tudi rodbine z imenom Kuc in Kucman na štirskem. Na štirskih in koroških kamnih nahajam pogosto imena Kucio in Kuca (CVCIO, KVTIO, CVCAE, conjugij ejus). Brez dvombe so nastale te imena po sveti jedi kuc-kruhu, kucii, kakor Pogačarji po pogači.

Lokvanj, beli plučnik, česk. lekno (*nymphaea alba*), kateri po naših ribnikih raste, Slovenci kaj čislajo. O binkoštih se dekleta ž njim kinčajo, in ktera o Janževem, kedar se kres kuri, ima lokvanj na glavi, tista se tisto leto omoži in rodi same zale otroke. Tudi stari Čehi so lokvanj — lekno zelo čislali. V Jungmanovem slovníku stoji: „Jakobi lekno, jenž raste v moři pri samé zemi okoli hlave me se zapletlo a zatočilo;“ in serbska prislovica „dva lokvanja oko panja“ pomenja, da je ta roža tudi bila mila in draga Serbom. Brez dvombe je nadomestovala njim azijansko lotos v Evropi. Divji grah se veli na Pohorju lot, tudi v Gilferdingovi knigi „o srodstvie jazyka slavj.“ sem našel rusko besedo lot = bobov rod. Utegnile so osebna imena na koroških in štirskih rimskih kamnih Lotuk in Lotur po tem sočivji nastati, kakor imena Grah, Grahovec, Grahornik, Grašič po grahu, Bobič po bobu, Fabius, Cicero po „faba“ in cicer = čiček. Beseda sočivo, sočevica nahaja svojo razlago v sansk. çaka, viridis, zelen, toraj Grünzeug.

Pomenki o domačih rečéh.*)

O družtvu sv. Mohora.

Kmalu bo minulo osem let, kar je bila visoka roka prežlahtno zerno vsejala v slovensko zemljo s sladkim upom, da bo svoje dni iz njega prirastlo koščato drevó na čast in v hasen milemu slovenskemu narodu. Veselo je kal pognalo, in vse se je radovalo čerstve mladike, ki je tako bersno stebljala in se na glob in širjo tako nadejno razraščevala. Od vsakod so pihljale mlademu drevcu prijazne sapice: solnce domoljubja ga je grelo, rosa iskerne ljubezni ga je pojila in v duhu smo že gledali mogočno drevó, ki bo s svojim cvetom in sadom še našim unukom vedrilo in žlahtnilo um in sercé. Pa goljufalo nas je. Pripihale so sape morivne, marsikaka redivna žila se je posušila, in vejica za vejico je jela sahneta in suhleti. Kaj čuda tedaj, da je skumernelo celo deblo do steržéna, in da mu bodo v kratkem vsahnile poslednje korenine, če se ne presadí v boljšo in vgodnišo zemljo. Velika škoda bi bila zanj.

Družtvo sv. Mohora, po milostljivem knezoškofu lavantinskem, pred osmimi leti osnovano, že nekaj let sem peša in omaguje. Od leta do leta se kerči število njegovih podpornikov in prijateljev; od leta do leta se manjša tudi njegova delavnost na polju slovstvenem; družtvo umira, pa tudi mora umreti, če se v kratkem na novo ne prerodí. Zguba za nas Slovence bi bila velika, v sedanjih okoliščinah pa toliko večja, ker še nimamo doslej založnikov ali drugih mecenatov za svoje književne dela; bravcov in kupcov pa je tudi še premalo, da bi se ne bilo gotove zgube bati skorej vsakemu izdajatelju kakega večega slovenskega dela. Le v združeni moči se najde v tej zadevi še pomagila; iščimo in ohranimo tega pomagila pa naj popred v družtvu sv. Mohora, ki je bilo doslej edina ustanova v podporo naše domače literature. Da bo pa moglo naše družtvo v obilniši meri tirjavam sedanjega časa zadostovati in sčasoma v resnici najkrepkejša podpora naše književnosti postati, se kaže neobhodno potrebno, da se v svoji osnovi preuredí in skoz in skoz na novo prerodí. Kako naj se to zgodi, naj se dobro prevdari na vse strani, da bo domovini na čast in slavo. Tudi „slovenski Glasnik“ naznanja v sledečih versticah nekoliko misel in željá in prosi, da bi jih dobro pretehtali vsi častiti rodoljubi; kdor pa kaj boljših in primerniših zna, naj jih brez pomude na znanje dá, da se imenitna reč kmalu dokončno uravná. Po naših mislih naj se družtvo sv. Mohora:

1. prestavi na cerkvene tla t. j. da se ustanoví kot družba ali bratovščina, kakor jo je nasvetoval že ob novem letu

*) Seréno prosimo, da bi se pri pomenkovanju o domačih rečéh prav obilno vdeleževali slovenski domorodci! Marsikaj dobrega in potrebnega bi se dalo sprožiti, marsikaj napénega popraviti po prijaznih, pa odkritoserčnih pogovorih.

„slovenski Prijatelj,“ ako hočemo, da se bodo tudi kmetje in kmetice in drugi priprosti ljudje v večem številu vdeleževali kot družniki in družnice. Koliko pa na cerkveni podlagi osnovane družbe ali bratovščine premorejo, nam kažejo mnoge enake naprave po bližnjih katoliških deželah, n. pr. v Pragi družba sv. Janeza, ali v Berni družba sv. Cirila in Metoda, ki razširjajo vsako leto po več tisuč iztisov raznih koristnih bukev med narodom. Poglavitni namen pa naj ostane našemu društvu, naj se preosnuje kakor koli tudi v prihodnje: razširjanje dobrih bukev med prostim ljudstvom. Ako se prestavi naše društvo na cerkveno polje, bo padla tudi tista ovira, ki je doslej po družtvenih postavah našim učencem zabranjevala, se vpisovati med družtvenike.

2. Naj se zniža letno plačilo. Ni dvomiti, da je dosedanja visoka letnina marsikoga zaderževala, da se ni dal zapisati med družtvenike, ali pa, da je zopet odstopil. Posebno veljá to od naših kmetov, od drugih manj zamožnih ljudi, pa tudi od mnogih domorodcov, ki bi radi na vse strani podpirali domače reči, ko bi le zamogli. Letnina naj se torej zniža, kolikor je le mogoče: tudi iz malega prirase veliko. Zerno do zerna pogača, kamen do kamna palača, je star, pa resničen pregovor. Za družnike perve verste naj se vstanovi po naših mislih letnina po 1 gld. 50 kr. nov. dnarja.

Pa tudi to plačilo bi še utegnilo marsikomu silo prizadjeti, posebno naši šolski mladini, ki se ne glešta toliko; tudi naš pridni kmet, naša pridna samica navadno krajcarček trikrat oberne, preden se ga znebi; kaj še le poldrugi goldinar! Naj bi se torej določilo za družnike druge verste še niže plačilo, na primer, 5 desetec ali pol goldinarja novega dnarja. Vsakemu Slovencu, bodi si gospod ali kmet, učitelj ali učenec, gospá ali prosta ženica, naj bo na prosto voljo dano, ali se hoče dati zapisati v prvo ali drugo versto, ali hoče kot družnik perve verste prejemati vse bukve, ki jih bo izdajalo društvo, ali kot družnik druge verste samo tiste spise, ki bodo posebno namenjeni slovenski mladini in kmetiškemu ljudstvu. Za družnike druge verste naj bi se po primeru dunajskih „Abendstunden“ osnovale „slovenske večernice,“ ki bi prinašale razne prigodbe, žalostne in vesele, pa tudi druge podučne reči za mlade in odrasčene ljudi. Ako bi se vsako leto dvoje — troje takih knjižic razširilo med našim ljudstvom, bi bilo zadosti. Družnikom perve verste pa bi se dajale razun teh „večernic“ še druge koristne bukve raznega zapopadka.

3. Naj se na svitlo dajejo le take slovenske dela, ki so pisane v domačem duhu in v čisti, pravilni slovenščini, da se bodo po obsegu in po obliki prikupile bravcom. Naj se torej v prihodnje noben spis, bodi si izviren ali poslovenjen, ne prevzame v natis, ako ni dober na vse strani. Z dobrimi bukvami si bo društvo pridobilo največ prijateljev in podpornikov. Da bo pa moglo društvo

skoz in skoz dobre bukve na svitlo dajati, je pred vsim drugim potreba, da si pridobi obilno dobrih pisavcov; saj jih je, hvala Bogu, po raznih stranéh naše domovine lepo število. Vsak delavec je vreden plačila; zakaj bi ga ne bil vreden dober pisavec, ki se trudi in dela za cel narod? Seveda naše društvo nikdar ne bode moglo književnih izdelkov plačevati takó, kakor jih plačujejo pisateljem tuji narodi; kaj tacega pa menda tudi nikdo ne bo tirjal, saj je vsakemu dobro znana pičla materialna podpora društvena z drugimi neprijaznimi okolščinami vred. Gotovo bo pa veselilo domače pisatelje zmerno povračilo za njihove trude in prizadeve, ter jih močno spodbujalo za domačo pisarijo, ki se dan današnji toliko v nemar pušča. Društvo si bo tako gotovo pridobilo več delavcov, da ne bo v toliki zadregi zastran rokopisov, domače pisatelje bo budilo in podpiralo, ter slovensko slovstvo z dobrimi spisi bogatilo in pomnoževalo. Po 10 gld. za tiskano polo v osmerki (po 8 za polo v manjši obliki) bi bilo za izvirne dela v sedanjih okoliščinah morda dosti pošteno plačilo; za poslovenjene dela naj bi se po 2 goldinarja manj plačevalo.

4. Naj se sčasoma napravi matica, da se društvo s časom postavi na terdnjšo podlago, da ga ne bo mogla omajati vsaka sovražna sapa. Naj lože se bo pa matica, ki šteje sedaj okoli 400 gld., napravljala in pomnoževala, ako bi se premožni Slovenci jeli v društvo zapisovati za vse svoje žive dni z enkratnim plačilom po 30 gld. nov. dnarja (za drugo versto družnikov pa po 10 gld.), katerih obresti bi se potem prilagale k vsakoletnim plačilom ostalih družnikov. Dalje naj se matica pomnožuje po raznih domorodnih darilih in drugih prejemkih, n. pr. po denarju, ki ga bodo vergle po bukvarnicah razpečane knjige; v matico naj bi se tudi dajalo ustanovljeno plačilo za posamezne spise, če bi ta ali uni pisatelj prepustil svoje delo društvu brez vsega plačila itd. Ni dvomiti, da bo takó matica veselo rasla od leta do leta, da ne pride več društvo v nobeno nevarno zadrego.

5. Poslednjič naj se oberne novo osnovano društvo do vseh častitih g. g. domorodcov, posebno pa do častite duhovščine, s pohlavno prošnjo, da mu pritekó vsi v prav obilnem številu na pomoč kot udje in podporniki. Le ž njihovo pripomočjó bo zamoglo pognati svoje korenine tudi v jedro slovenskega naroda. Da bi se pa mnogim Slovencom pristopanje k društvu in prejemanje društvenih bukev olajšalo, naj bi skusilo društvo, bodi si po vis. častitih škofijstvih ali pa naravnost, s prečastitimi dekanijstvi slovenskih škofij v zvezo stopiti; vsakemu preč. g. dekanu naj bi se poslala nekaj mescov pred začetkom novega leta pola za vpisovanje vseh, ki hočejo stopiti v društvo; in ta pola bi šla od fare do fare po celi dekanii, potem pa spet nazaj v Celovec. Po ravno tej poti bi se tudi društvene knjige najlože razpošiljale, če jih kdo ne prejema rajši po kaki bukvarnici ali naravnost po pošti. Društvenih knjig bi pa bilo treba vsaj dva- ali trikrat

v letu razposlati. — H koncu še pristavljamo ponižno prošnjo, da bi se kmalu oglasili še drugi možjé, kakó naj se z druŕtvom naredí, da bo prav na vse strani.

Slovenci! velika sramota bi nam bila pred svetom, ako nam pogine e d i n o druŕtvo zavoljo naše mlačnosti in nemarnosti. Da se to ne zgodi, bodi naša prva skerb. Združimo se torej, in prizadevajmo si iz vseh močí, da bo druŕba s v. Mohora v kratkem omladela in še dolge leta cvetela, Bogu na čast in domovini na slavo!

Podobnost gregovščine in slovenščine.

(Spisal M. Poženčan.)

V marsikterem obziru je vaŕno za Slovence pregledovati podobnosti slovenščine in gregovščine; zato naj stoji tukaj primera nekterih greških besed s slovenskimi. Slovenskim učencom gregovščine utegne ta imenik tudi pripomoči, da si bojo loŕe zapomnili pomena mnogih greških besed. Toraj: *αγορευο*, govorim; *αδης*, pekel, jad od tod dalje, jaden, jadicovati, jadika; *αλλα*, ali; *αλαινω* ali *ηλαινω*, lajnam, potepam se; *αποπλυνω*, poplaknem; *αποστολος*, posel, poslanec; *αρνος*, jarec; *αρχη*, verb, začetek; *αστυ*, to, miasto, mesto; *βαινω*, vajnam; *βαρημα*, to, breme; *βελτιον*, boljŕi; *βλιτον*, to, blitva; *βολα*, *βουλη*, volja; *Βορεας*, *Βορρας*, o, borja ŕenskega, v nekterih krajih tudi moŕkega spola, t. j. izhodnje-severni veter; *βραζω*, vrem; *γερανος*, ŕerjav; *γλυφω*, globim, kopam; *γορευω*, govorim, *γορια*, govornica, gorica; *γραφω*, grebem, praskam, pišem; *γυνη*, ŕena; *δαιω*, dajem; *δαερ*, devir; *δερω*, derem; *δεσποινα*, gospoja, gospa; *δεσποτης*, gospod; *διαμειβω*, izmenim; *δοιος*, dvoj; *δουλευω*, delam; *δολιχος*, dolg, - a, - o (longus); *δριον*, to, drevo; *δρομος*, drum (ilir.) cesta; *δροσος*, η, rosa; *δρυπτω*, derpajsam, dergnem; *δωμα*, to, dom; *δωρον*, dar; *δως*, η, dota, dar; *ενιον*, eni; *εθελω*, hočem, hotel ali tel sem; *εθαρ*, hiter; *εθωω*, izodem; *ελατη* jel ali jelka; *ελλος*, mlad jelen; *ελιω*, vlečem, vlekem; *εμπλησσω*, plašim; *εμπωω*, *πλωω*, plavim, plavam, plaviti ali pleviti, pliviti se, t. j. od jedi, ko se sline cedé, če kdo n. pr. sladko in kislo vkupaj jé; nekoji temu deŕo gaziti se; *εμπυελις*, pilek pri sodu; *ερωω* rečem, *ερηκα*, rekel sem; *επιλεπω*, lupim; *ερωω*, rosim; *ερωω*, rujem; *ερωω* jem, jesti; *εσπερα*, η, *εσπερος*, ο, večer; *ερωω*, redim, naredim; *ζηλος*, ŕelja; *ζωη*, ŕivljenje, ŕiv; *ηλικια*, velikost, tolikost; *ηρ* ali *εαρ*, to, jar (spomlad); *θαλιπιαω*, *θαλιπω*, toplim, *θαλιπος*, to, toplota; *θαρσυσ*, derzen, prederzen; *θεω* ali *θειω*, tečem, begam. Od tod je morda *Θεος*, Bog, ker so si pagani tekoče ali begajoče solnce Boga mislili, in tudi slovensko Bog utegne biti od begati, kakor je drog od dregati, otok od otekati itd. *θεια*, *τηθια* ali *τηθις*, teta; *θειλυς*, telica; *θειλω*, hočem, tel sem; *θειμελιον*, temelj; *θεινω*, tnem, zatnem (t. j. usekam) od tod tnaló; *θειλυ*, to, ŕenŕki spol, telo; *θειλεια*, ŕenska, telica; *θειρ*, dur, divjak; *θειραω*, tiram, podim, krava se potira ali poja, teka; *θειριον*, to, divja zver, dura,

čir ali tur t. j. nekoja otekline; *Φης*, 'o, težak ali delavec, od tod Theseus, bog in pomočnik težakov; *Φιγμα*, tik, dotik; *Φλασις*, 'η, tlačenje, *Φλαω*, tlačim t. j. h tlam pritiskam; *Φολια*, η, dula; *Φολιος*, dula to zidanje t. j. kupla; *Φορω*, nemško bespringen; tor, tur, t. j. bik, vol; *Φουριος, δουρος*, turski, durski ali vojaški, Tur, Dur; *Φρανω*, terem; *Φρασσω*, dražim; *Φρασυς*, derzen, prederzen; *Φραυλος*, trul-a-o; *Φυιω*, divjam; *Φυμβρα*, čubar (ilir.) die Saturei; *Φυρα*, 'η, duri (za odperati); *ιη*, 'η, jek; *ιαζω*, jak sem, jake posnemam, *ιακος*, jak, junašk, jonski; *Ιαν*, Jonec, Jan, *Ιαννα*, Jonka; *ιχωρ*, juha; *ιθμος*, gerlo ali ozek vhod v kakovo reč n. pr. v sklenico, zemeljsko stegno, isteje pred pečjo; *καβαλλης*, 'o, konj kobila; *καβειροι*, kuvarji, tako so se imenovali Vulkanovi sinovi; *καβος*, kabel (izreci kbu) žitna mera; *καδος*, kad; *καλω*, kličem; *κανναβις*, konoplja, *καστανον, το*, kostanj; *κεβαλη*, *κεφαλη*, 'η, glava; *κεδνος*, čeden; *κερατος*, črešnja; *κερνον, κερνος*, kernja, velika skleda, kernica, die Schlucht, Vertiefung; *κιστη*, 'η, kišta; *κηβος*, 'o, keba, kebec, t. j. opica s kratkim repom; *κηλη*, η, kila; *κυδος, το*, čudo; *κλω*, klenem, zaklenem; *κλησις*, klic, poklic; *κολωνη*, η, *κολωνος*, 'o, klanec; *κομβος*, 'o, kamba; *κορη, κουρη*, 'η, po horvaški cura, t. j. deklica, od tod pride dalje *Κουρητες*, 'οι mladenči Kurenti, *Κορυβαντες*, kurbanj; *κοκω*, kukam, jokam, jedna kukavica sem; *Κοκυτος*, 'o, reka kukanja ali tarnjanja v jadi ali peklju; *κομπος*, kumpanje n. pr. jaje, od kumpati; *κοπις*, 'η, meč, kopje; *κορωνος*, kriv; *κορωνη*, krivina; *κοσσυφος*, kos (ptič); *κοσυμβη*, 'η, kosem; *κονδυ, το*, kondir namest čaše ali kupice v serbskih narodnih pesmah; *κραω*, *κρανω*, *κρω*, kraljujem, en kraj imam v svoji oblasti; *κραυρα*, kraj, ostro na kraji ali koncu (die Spitze); *κρατω*, krotim; *κυκλας*, 'η, kijklja; *κυμμον, το*, kumina; *κυπελλις*, η, *κυπελλα*, 'η, *κυπελλον, το*, kupa.

(Konec prihodnjič.)

Pregled avstrijske armade.

Oči cele Evrope so zdaj obrnjene na laško polje, kjer se zdaj junaško bije naša slavna armada. Gotovo bo marsikoga mikalo zvediti njeno moč in razdelitev, številke in imena posameznih polkov, kakor tudi okraje, kje se nabirajo novinci za ta ali uni regiment; takó moremo presoditi, kakšnega naroda sinovi so se tu ali tam poslavlili pred svetom.

A. Pešci.

Pešcov se šteje 62 polkov ali regimentov. Posamezni polki so zversteni po njih številkah in pristavljeno mesto je središče njih nabiravnega okraja: 1. Polk Nj. Vel. cesarja (Opava na Silezkem); 2. polk ruskega cara Aleksandra I. (Fogaraš na Erdeljskem); 3. Nadvojvoda Karol (Kromeriz na Moravi); 4. Hoch- und Deutschmeister (Dunaj); 5. Knez Ed. Lichtenstein (Munkač na Ogerskem); 6. grof Coronini (Novi Sad v Voj-

vodini): 7. bar. Prochazka (Celovec); 8. Nadvojvoda Ludwig (Bern na Moravi); 9. gr. Hartmann (Stry na Gališkem); 10. gr. Mazzuchelli (Premysl na Gališkem); 11. Princ Albert saksonski (Pisek na Českem); 12. nadv. Vilhelm (Komarno na Ogerskem); 13. Princ Hohenlohe Henrik (Padua na Laškem); 14. Veliki vojvoda Hessenski (Linz v Avstrii); 15. Vojvoda Nassau (Tarnopol v Galiciji); 16. bar. Wernhardt (Trevizo na Laškem); 17. Princ Hohenlohe Vilh. (Ljubljana); 18. Veliki knez Konstantin (Kralj. Hrad. na Českem); 19. Cesarjevič avstrijski (Rab na Ogerskem); 20. Princ prusovski (Novi Sącz na Krakovskem); 21. bar. Reischach (Časlav na Českem); 22. gr. Fr. Wimpfen (Terst); 23. bar. Airoldi (Lodi na Laškem); 24. Vojv. Parmanski (Kolomyj v Galiciji); 25. Mamula (Banska Bistrica na Ogerskoslovenskem); 26. Velki knez Mihal (Videm na Laškem); 27. Kralj belgiški (Gradec); 28. vit. Benedek (Praga); 29. gr. K. Thun (Bečkerek v Vojvodini); 30. kn. Nugent (Lvov); 31. bar. Culoz (Hermanstadt); 32. Vojvoda Modenski (Buda na Ogerskem); 33. gr. Gyulai (Arad v Vojvodini); 34. Princ pruski (Košice na Ogerskem); 35. gr. Khevenhüller-Meč (Pilzen na Českem); 36. gr. Degenfeld (Boleslav na Českem); 37. Nadv. Jožef (Varad na Ogerskem); 38. gr. Haugwitz (Brescia); 39. Dom Miguel (Debrečin); 40. bar. Rossbach (Jasło v Galiciji); 41. bar. Kellner (Černovice v Bukovini); 42. Kralj hannoveranski (Terezin na Českem); 43. bar. Alemann (Bergamo); 44. Nadv. Albrecht (Milano); 45. Nadv. Sigismund (Verona); 46. Princ Hessenski (Segedin); 47. gr. Kinsky, (Marburg); 48. Nadv. Ernst. (Kaniža); 49. bar. Hess (St. Pölten); 50. Velki vojvoda Badenski (Beograd na Erdelskem); 51. Nadv. Karl Ferdinand (Kološvar na Erdeljskem); 52. Nadv. F. Franc Karl (Pečuh); 53. Nadv. Leopold Ludwig (Zagreb); 54. bar. Grueber (Olomuc na Moravi); 55. bar. Bianchi (Monza na Laškem); 56. bar. Gorizutti (Wadovice na Krakovskem); 57. Veliki vojv. Meklenburg-Schwerin (Tarnov); 58. Nadv. Štefan (Stanislav v Galiciji); 59. Nadv. Rainer (Solnigrad); 60. Princ Vasa (Jager na Ogerskem); 61. bar. Zobel (Terdnjava Arad); 62. Nadv. Henrik (Maroš-Vašarhely).

Pešci graničarski so: 1. Likanski; 2. Otočanski; 3. Ogulinski; 4. Sluinski; 5. Varaždinsko-križevski; 6. Brodski; 7. Gradiškanski; Petrovaradinski; 10. Pervi banski gr. Jelačićev; 11. drugi banski; 12. Nemško-Banaški; 13. Romansko-banaški; 14. Ilirsko-banaški regiment in Titelski bataljon (prvi šajkaši).

Lovci. Polk tirolskih lovcov Nj. vel. cesarja; potem 1. bataljon (Kadaň na Českem); 2. bat. (Kolin na Českem); 3. bat. (Freistadt); 4. bat. (Schönberg na Moravi); 5. bat. (Hradišče na Mor.); 6. bat. (Brescia); 7. bat. (Ljubljana); 8. bat. (Videm); 9. bat. (Ptuj na Štaj.); 10. bat. (St. Pölten); 11. bat. (Pizzighetone); 12. bat. (Premisl. v Gal.); 13. bat. (Kadaň); 14. bat. (Novi Kolin); 15. bat. (Freistadt); 16. bat. (Schönberg); 17. bat. (Hradišče); 18. bat. (Brescia); 19. bat. (Ljubljana); 20—25. bat. (Ptuj, St. Pölten, Przemysl, Elisabethst. Split, Verona).

B. Jezdici.

Kirazirjev je 8 regimentov: 1. Nj. vel. cesarja; 2. kralja bavarskega; 3. kralja saksonskega; 4. ces. Ferdinanda; 5. Miklavža; 6. gr. Wallmoden; 7. Vojvoda Brunsviški; 8. Princ Karl Prusovski.

Dragonarjev je tudi 8 regimentov: 1. Nadv. Janez; 2. Ludovik kralj bavarski; 3. Nj. vel. cesar; 4. Veliki vojvoda toškanski; 5. gr. Fürstenberg; 6. Horvat-Petričević; 7. knez Windischgrätz; 8. veliki vojv. dedič toškanski.

Huzarjev je 12. regimentov: 1. Nj. vel. cesar; 2. Miklavž, veliki knez ruski; 3. Princ Karl Bavarski; 4. gr. Šlik; 5. maršal Radecki; 6. Kralj Würtemberški; 7. bar. Simbschen; 8. Kurfürst Hessen-Kassel; 9. kn. Lichtenstein; 10. kralj pruski; 11. Princ Würtemberški; 12. gr. Haller.

Hulanov je 12 regimentov: 1. gr. Civalart; 2. kn. K. Schwarzenberg; 3. Nadv. Karl, 4. Nj. vel. cesar; 5. Wallmoden - Cimbom; 6. Nj. vel. cesar; 7. Nadv. Karl Ludwig; 8. nadv. Ferd. Maksimilian; 9. kn. Karl Lichtenstein; 10. gr. Clam-Gallas; 11. Aleksander II., car ruski in 12. kralj sicilski.

C. Topničarji.

Topničarjev ali kanonirjev je 12 polkov: 1. Nj. Vel. cesar; 2. Nadv. Ludwig; 3. bar. Auguštín; 4. vit. Fr. Hauslab; 5. bar. A. Štvrtnik; 6. Nadv. Vilhelm; 7. Princ Leopold bavarski; 8. J. Branttem; 9. vit. J. Pittinger; 10. Nadv. Maks. Este; 11. Vinc. Fitz; 12. Vernier de Rougemont. Sem se še šteje eden polk ali regiment pobrežnih kanonirjev in eden polk raketerjev.

D. Vojska inženirska in pionerska.

Inženirske vojske se šteje 12 bataljonov s skladom v Kresnu, Krakovu, Veroni in v Budi.

Zbor pionerjev se šteje 6 bataljonov v Klosterneuburgu, Lincu, Veroni, Milanu, Pešti in v Požunu.

Zbor plavcov razpada 1. v flotilo dunajsko v Peštu, 2. v lagunsko v Benetkah in 3. v flotilo na velikem jezeru v Laveni.

Zbor vojaškega vozatajstva. —

Pri pešilih dela 6 kompanij eden bataljon, 4 do 6 bataljonov eden polk ali regiment, 2 regimenta brigado, dve brigadi divizijo, 2 — 3 divizije pa zbor armadni (Armeekorps) s potrebnim številom jezdiov in topničarjev. — Pri jezdicih obstoji polk iz škadronov in pri topničarjih iz 12 baterij.

Slovenski besednik.

V Zagrebu mesca junija. D. — Oj čudnih prikazni na nebu hervaškem! — Sedaj se bliska in treska, sedaj se spet ljubezljivo smehljá solnčice na plavkastem oboku! Vzela nam je nemila smert, kakor vam je

že znano, najboljšega moža, milega bana, od naroda izbranega, grofa Josipa Jelačića. Nemogoče mi je povedati, kaj smo mi zgubili v njem. On nam je bil vsem vse: oče, prijatelj, vladar itd. O! da bi bili vidili silni narod, ki je prihitel od vseh strani, skazovat preljubljenemu banu poslednjo čast, da bi bili vidili po Zagrebu in v Novih Dvorih vse prepadeno in objokano, prepričali bi se bili vsi, kako je ljubil hervaški narod svojega bana in kako je cenil njegove zasluge. Plakale so se po njem gospé in ves ženski spol; pa tudi možém terdih sere, katerim se morda že od mladosti niso več solzile oči, so tekle debele srage po junaških licih. Bog daj njegovi duši večni pokoj!

Pa milostljivo nebó, da nas žalostne nekoliko utolaži, nam pošlje z daljnega pota iz Rima zdravega nazaj presvitlega biskupa djakovaškega, Jos. Jurja Strosmajerja, kjer nam je lepo oskerbil z 20000 gld. tamošnji zavod sv. Jeronima in za narodni muzeum v Zagrebu od učenega g. Theinera seboj prinesel nekoliko dragih knjig, ki se tičejo naše povestnice. Slava mu! Vsi želimo od serca, da nam Bog tega rodoljuba poživi do sive daljne starosti! — Zeló nas veseli tudi to, da je Nj. veličanstvo naš cesar in kralj počastil našega presv. kardinala in višega škofa J. Hau- lika z velikim križem sv. Štefana za zasluge deržavne.

Kar se tiče hervaške književnosti, bi morda bolje bilo, da ni vojsk- nega hrupa; na svitlo je prišlo: 1. Sveti Ivan Trogirski od Kanavelića; prekrasno izdanje v Oseku na stroške presv. g. J. Strosmajerja. 2. Život Kn. Agrikole od Tacita, prevod Pavlovičev; dotisnjeno je 3. Vieki i djelovanje sv. Cirila i Metoda, slavenskih ap- stolah od dra Fr. Račkiga in 4. Badnjak i pisanica, dve pripovedki od Kristofa Šmida v eni knjižici za šolsko mladost, prestavljeni po duh. mladež. nadbisk. Zagrebačke. — Pod tiskom se tudi nahaja, kolikor je meni znano: 1. Cvét sveteh mučenikov od kanonika J. Kristiano- vića, 2 zv., 2. poslednji zvezek Šulekovega rječnika njemačko- hrvatskoga, okoli 20 pol; 3. Bogomila od sv. Fr. Zalezia, 4. Matija Gubec, kralj seljački, drama od našega milega veterana Mirka Bogovića. Obeh njegovih prvih dram „Stjepana“ in „Frankopana“ ni več na prodaj nikjer, tako hitro ste se razpečali po našej domovini . . . pa še več sreče se nadjamo tej novej drami. 5. Narodnja knjiga, kole- dar za 1860, od J. Filipovića, se že tiska tu v Zagrebu, tako tudi 6. Cvje- tana od Bogosl. Šuleka, kot drugi zvezek k njegovemu Biloslovju, na stroške naše matice. Kakor se sliši, naša matica po nikakoršnem ne more dobiti od eksekutorja rajnega Vraza lepih njegovih pesmotvorov.

„Jadranskih vil“ pričakujemo dan na dan; po obsegu, ki ga je nam priobčil „katolički list“ iz prijateljskega pisma, bodo v resnici zanimive in izverstne. Naj bi se povsod prav prijazno sprejele!

Razun teh del na hervaškem književnem polju, je hervaške rodo- ljube razveselil zbor duhovne mladeži zagrebačke posebno s tim, da je dal v Monakovem napraviti štiri velike slike na steno s hervaškimi podpisi, namreč: sv. križ, serecé Jezusovo in Marijino in Marijo od slavnega

Murilla. Tudi štiri majhene podobice za darila šolski mladosti si je dal omenjeni zbor v Einsiedlu napraviti. — „Vodnikov spomenik“ se nam dopada, samo škoda, da ni več spisov v domačem jeziku, in da niso vsi pisatelji, ki znajo lepo slovenski pisati, svojih spisov v slovenskem jeziku razglasili. Slava Vodniku!

* Kakor naznanja „slov. prijatelj“, je bil 1. junija t. l. združen koroški del lavantinske škofije s kerško škofijo. Po tem takem obsega sedaj kerška škofija celo koroško deželo in šteje 23 dekanij, 357 samostojnih duhovnij in 465 djavnih duhovnikov. Izmed dekanij jih je 12 nemških, 6 slovenskih in 5 nemškoslovenskih. Kakor spričujeta šematizma kerške in lavantinske škofije za 1859, šteje Koroška dežela 347646 prebivavcov; med njimi je 223833 Nemcev, 123813 pa Slovincov. Tretji del koroških prebivavcov je torej slovenski.

* Dne 17. maja je umerl po dolgi bolezni v 75. letu svoje starosti g. Šimen Starčević, častni korar senjske cerkve in župnik v Karlobagu, kjer je bil duhoven pastir 46 let, vès vnet za cerkev in domovino svojo. Spisal je že l. 1812 „ričoslovico“ hervaško in francozko, dalje je dal na svitlo 2 zv. „homilij“, „Pitalo katoličansko“ in „molitveno knjižico.“ Vsi drugi spisi, med katerimi se nahaja tudi „velika slovnica hrvatska“ v 2 delih, so ostali v rokopisu. Bil je rajni sploh čista in blaga duša.

* Leta 1862 bo minulo 1000 let, kar je bila vstanovljena ruska država. Že se delajo priprave, da bodo vredno obhajali leto slavnega spominja. V mestu Novgorodu se bo postavil veličasten spomenik, na katerem bo izobraženih šestero glavnih dob ruske države. Namestovavci teh šestero dob bodo: Rurik, ki je vtemeljil državò (l. 862), Vladimir, ki je razširjal kerščansko vero po državi (l. 988), Dmitri Donski, ki je osvobodil Rusijo tatarskega jarma (l. 1380), Ivan III., ki je vstanovil monarhijo (l. 1491), Mihael Feodorovič kot prvi car iz sedanje vladajoče rodovine Romanovske (l. 1613), in poslednjič Peter I. Veliki, ki je na novo prerodil rusko carevino. Stroški bodo dosegli 500,000 rubljev; najlepši načert bo obdarovan z darilom 4000 rubljev.

* Baron M. Korf, vodja cesarske knjižnice Petrogradske, oznanja v „Pražskih novinah,“ da cesarska knjižnica v Petrovemgradu od nikogar ni kedaj kupila kakega staročeskega rokopisa. To je razglasil g. Korf zatò, ker so g. Büdinger in ostali njegovi tovarši poslali po svetu sovražno laž, da se je od l. 1817 vstanovila v Pragi cela „pisarska šola (Schreibschule), ki je ponarejala stare česke rokopise in jih prodajala v severno glavno mesto.

* Kakor smo že lani oglasili, je dal g. Korn. Stanković na Dunaju na svitlo lep venec serbskih narodnih pesem z napevi in z notami za glasovir, ki so bile povsod z veliko hvalo sprejete. Tudi presvitli cesar, kakor piše „srbski Dnevnik,“ so jih blagovoljno sprejeli v svojo knjižnico in so ukazali g. izdatelju poslati zahvalno pismo po višem komorništvu svojem. — G. Stanković namerja v kratkem spet nov venec serbskih narodnih pesem za petje in glasovir na svitlo dati; ob enem

bo izšel tudi nov kvadril, zložen poleg narodnih pesem. Vse pesme so skerbno izbrane ne samo po slogu, ampak tudi po melodii.

* G. Dr. Dan. Medaković v novem Sadu si je pridobil kot tiskar in izdatelj mnogih knjig v narodnem jeziku velike zasluge za serbsko literaturo. Pa razne okoljščine so ga primorale, da je moral odstopiti in popustiti tiskarnico in vredništvo „srbskega Dnevnika.“ Tiskarnica je prišla v oblast visokorodnega g. biskupa bačkega Platona, kateri jo misli o svojem času prepustiti v občno korist serbskega naroda; novine bo pa dalje izdajal in vredoval g. Joan Gjorgjević, ki je bil doslej tajnik srbske matice in vrednik srbskega Létopisa. Prepričani smo, da bo „Dnevnik,“ ki je bil doslej znan kot najboljši politični časnik jugoslavenski, tudi pod novim vredništvom v enakem duhu napredoval in se čedalje lepše razcvetal. Da smemo kaj takega pričakovati, nam je porok sloveče ime vrednikovo.

* O Brčićevi „glagoljski chrestomatii“, ki smo jo oznanili in priporočili že lanskega leta, piše g. Dr. F. R. v svoji „poslanici iz Rima 10. maja, tole: „Ova čitanka veoma je marljivo izradjena; izbor dotičnih spomenikov nemože biti bolji, jer čitalac nadje u njoj izvadke iz svih skoro važnijih bogoslužbenih spomenikov, počem od pražkih glagoljskih ulomkov IX. ili X. stoletja tja do Azbukvara, pisana g. 1823; tim se bar na malu nauči poznavati razvitak historično-filologični crkveno-slovenskoga jezika, toli u čistom, nepokvarenom (u spomenicima bugarskom glagoljicom pisanih), koli u pomiešanom obrazu, budi s hrvatskimi (u spomenicima s veće strane hrvatskom glagoljicom pisanih), budi s ruskimi (u Levakovićevoj, Pastričevoj i Zmajevićevoj recenziji) provincializmi. Isto tako je hvale vredno, što g. Brčić pokuša u prvj časti (p. 3—50) svoje čitanke izpraviti njeke pogrieške misala i časoslova od god. 1741 i 1791 od Karamana i Gočinića. — Mi želimo, da se ova čitanka po našoj domovini razširi; da prodre do rukuh našega svetjenstva a osobito sjemeništno mladeži, i da svagdje u domoljubnih srdciah probudi čeznutje za ovom našom svetinjom, s kojom možemo se ponositi pred svakim evropskim narodom.“ Te besede smo dali nespremenjene ponatisniti, ker so gotovo umevne vsakemu Slovincu. Da bi se vsigdar takó lepó in pravilno pisalo!

* Šotska popotnica, gospá Ludovika Hay Kerova, ki je že hodila po Egiptu, po južni Afriki, po izhodnih otokih in po Kineškem, se nahaja sedaj na Dunaju in se pečá z arheologiškimi nauki in posebno z zgodovino slavjanskih rodov. Ta sloveča pisateljica, ki jo šteje mnogo učenih družtev n. p. Londonsko, Pariško itd. med svoje ude, piše sedaj obširno delo o Serbii, ktero deželo je že enkrat obiskala, pa se misli v kratkem zopet tje na pot podati.

* Do konca mesca maja je bilo vsled Fingerhutovega razpisa poslanih petero dramatičnih del v českem jeziku, namreč: 1. „Libušin soud,“ drama v 5 delih pod geslom „Syn v cizině, mati plače“; 2. „Jaroslov“, zgodovinska igra v 5 delih pod geslom „Milujme se“; 3. Zděnek ze Zásniku“ igra v 5 delih z geslom: „To jsem učinil, kakž moha,“ 4. „Slavnikovci,“ tragedija v 5 delih z geslom „Neznámé“ in 5. „Svatopluk“ tragedija v 5 djanjih.

* Časniki naznanjajo, da je bil 5. maja preslavnemu pesniku poljskemu A. Mickieviču v Poznanju postavljen spomenik, ki ga je izdelal kipar Olečinski. Ob enem pristavljamo serčno željo, da bi se dal tudi našemu Vodniku kmalo napraviti spomenik, za ktereга so se nabirali denarji po vseh slovenskih okrajnah. Ker je nabira blizo že dokončana, se bo dalo v kratkem rzsoditi, kakšen spomenik naj se postavi in kje.

* Iskreni domorodec g. Petényi v Turempoli na Ogersko-slovenskem je pred svojo smertjo sam sebi postavil najlepši spomenik. Dolgo let je prevdarjal in premišljeval, kako bi se dalo v okom priti neprijaznim okoliščinam, ki ovirajo napredovanje slovenskega naroda v dušnem oziru. Sklenil je, položiti prvi zaklad „matici slovenski,“ pa ugrabila ga je nemila smert, preden mu je bilo mogoče izpeljati blagorodne misli. Vendar je v svoji poslednji voljrtvi določil tri čertertine svojega premoženja pod imenom „nadaní Petenyiho“ v ta namen, da naj bodo ti penezi (okoli 9000 sr. gld.) kedaj prva podlaga „slov. matici.“

* V Kraljevem Gradcu je prirastlo česki literaturi novo društvo za razširjanje dobrih bukev československih. Ime je tej novi ustanovi, ki jo je znani česki pisatelj J. A. Šrútek v življenje poklical, „Dědictvé Maličkých.“ Izdajalo bo društvo posebno bukve za šolsko mladost. Ni dvomiti, da si bo kmalu pridobilo obilo prijateljev in prijateljic med československim narodom.

* Dne 20. maja je umerl grof Michal Vesiolovski, pisatelj polski. „Dziennik literacki“ je zgubil v njem marljivega podpornika v šaljivi in humoristični pisavi.

* Kmalu bo minulo 1000 let, kar je bila po sv. Cirilu in Metodu prižgana slovanskim rodovom luč sv. vere. V spominje tega velikega godú je sklenilo „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ v Berni izdati „kancional k tisícileté památce uvedení křesťanství ve vlastech našich.“ V izdavo tega dela se je združilo društvo cirilometodovo z družbo sv. Jana v Pragi. Eden del kancionala bodo prevzeli česki, drugi pa moravski pisatelji; poslednja poprava se je pa izročila znanemu pesniku dr. Fr. Sušilu. Verh tega se je ustanovilo, da naj se izdá v tisučletni spomin tudi „cerkevna zgodovina moravska“; spisovanje teh bukev je prevzel gr. prof. Mat. Procházka, znani pisatelj izverstnega „Jana Kapistrana.“ Še več drugih prstonarodnih spisov se pripravlja za natis.

* Že davno nismo imeli — se piše „Svetozoru“ — v naših tatrskih krajih tako mile in radostne zabave kakor 1. dne vel. travna v nem. Lupči (na Ogerskoslovenskem). Obiskali so nas ta dan prešovski dijaki in so z višim dovoljenjem predstavljali veselo igro „Incognito“ od Beskydova, ki se nahaja v slovenskem letopisu Concordia. Ne samo iz Lupče, ampak tudi iz drugih krajev liptovskih se je bilo zbralo obilo ljudi. Vse je bilo zadovoljno in veselo. Kedaj bomo doživeli kaj mi Slovenci kake igre v domačem jeziku?

Slovstveni Glasnik.

Pregled slovanskih časnikov. Že večkrat je bila beseda v Glasniku, kako veselo se razvija časopisna literatura pri naših severnih bratih; ozirom se dans tudi po lastni domovini in pogledjmo, kakšna je letos z našimi časopisi. Še lani smo našeli 14 raznih časnikov jugoslovenskih, letos jih še živi komaj 10; žalostno, pa očitno znamenje, da gremo rakovo pot; po časopisih se sploh cení stopnja narodske omike. Za nas Jugoslovane pa je žurnalistika toliko večje važnosti in imenitnosti, ker se sploh ne moremo ponašati z večimi literarnimi izdelki, ki bi po drugi poti budili med narodom ljubezen do domovine in domačih reči. S poginom naših časopisov bo minulo tudi narodsko življenje. Združimo se torej, in z združeno močjo se ustavimo nevarnosti, ki nam žuga podkopati domače časopistvo; komur še ni popolnoma ugasnila poslednja iskrica domoljubja v persih, vsak naj pripomore v materialnem ali duševnem oziru, da se bode jugoslovenska žurnalistika lepše razvijala, kakor se je doslej. Le mi Slovenci smo ohranili še vse časopise lanskega leta, Hrvati so zgubili enega, Serbi pa v tem kratkem času troje lanskih časnikov, eden jim je vendar prirasel. Po tem takem izhaja letos troje političnih listov: „Srbski Dnevnik“ v Novem Sadu, „Narodne novine“ v Zagrebu in „Glasnik dalmatinski“ v Zadru; troje jih je cerkvenih: „Slovenski prijatelj“ v Celovcu, „Zgodnja danica“ v Ljubljani in „Katolički list“ v Zagrebu; dvoje jih imamo gospodarskih: „Novice“, ki se pečajo tudi z beletristiko in politiko, v Ljubljani in „Gospodarski list“ v Zagrebu; šolski list je eden, namreč: „Školski list“ v Novem Sadu in literaren prav za prav tudi le eden, naš „Glasnik“, ker izhaja „Serbski letopis“ le dvakrat na leto. Vsi drugi lepoznavski listi, po katerih se sploh meri stopnja narodske omike, so zibnili z lanskim letom, ker so našli premalo podpore, namreč: Neven, Sedmica in Vojvodjanka.

* Domača povest, ki se je novičnim bravcom že lanskega leta močno prikupila po nekoliko odlomkih, je ravno kar prišla na svitlo. Ime jej je „Mlinarjev Janez, slovenski junak, ali vplemitenje Teharčanov; spisal jo je pa po narodni pripovedki g. F. Kočevar. Cela dogodka je tako mično posneta iz narodskega življenja, in tako zanimivo razmotana, da se bo gotovo prikupila vsakemu bravcu. Kakor nekdanj Cieglerjeva povest „Sreča v nesreči ali popisovanje čudne zgodbe dveh dvojčkov“, bi znala tudi pričujoča pripovedka postati prava narodska knjiga, posebno če bi se jej pri drugi izdavi semtertje popilila beseda, da bo popolnoma domača, kakor je lepo ubrano gradivo. Pisava je sicer skoz in skoz lahko umevna in blagglasna, le nekaj manj navadnih izrazov in nepravilnih hib jej pači domačega lica. Jedro pa je čisto slovensko; zato zaslužuje to delo vso pozornost slovenskega ljudstva. Cena prelični knjigi, ki šteje v osmerki 129 strani, je le 60 kr.

* Serčno se radujemo vsakega novega slovstvenega prikazka v domačem jeziku, naj zagleda beli dan na bregovih Save ali Drave, Soče ali Mure, da mu je le oblika čedna in poštena. S toliko večim veseljem nas napolnjuje radostni glas o berzem napredovanju naših narimenitnijih del: sv. pisma in besednjaka. Nemško-slovenski slovar je natisnjen do konca čerke V in je do ondod dal 114 pol v največi osmerki; že se stavi čerka W. Upati smemo torej, da ga bomo vsaj po novem letu kmalu imeli v rokah, ako se ne vrine nenavadnih zadržkov. Pa še enkrat ponavljamo željo in prošnjo, da bi se kmalu pričela izdava željno pričakovanega besednjaka po mesečnih vezkih; saj se tudi s svetim pismom ni odlašalo do poslednje čerke. Le tako bode tudi manj premožnim, kot učnikom, učencom itd. mogoče, si oskerbeti velikega dela. — Kar se tiče sv. pisma, je doslej dodelan ves novi zakon (V. in VI. zv. z 29 in 32 polami, cena je obe ma 3 gld. 21 kr.), potem 1. in 2. zv. stare zaveze, ki obsegata: Mojzesove in Jozuetove bukve, in pa bukve sodnikov, Rut, kraljev, Kron. Esdr., Tob., Jud., in Estre (Cena jima je 3 gld. 48 kr.) Kmalu bo toraj dodelano celo sv. pismo, bukve vseh bukev.

* Imenitno delo „Dějiny řeči a literatury česko-slovenské“, ki ga je spisal učeni g. prof Šembera, je ravno kar prišlo na Dunaju v drugem natisu na svitlo, ker je bila prva izdava v nekoliko mescih pospečana. Obsega pa ta izdava, kakor prva, razun zanimivega „úvoda o řeči česko-slovenské“ (str. 1—14) popisovanje staršega veka česke literature, to je, od najstariših časov do leta 1409 in razpada na tri dobe; prva sega od l. 58 pred Kristusom do l. 906 po Kristusu (str. 15—37), druga od l. 906—1197 (str. 38—59) in tretja od l. 1197—1409 (str. 60—129). To važno delo je skoz in skoz popravljeno in razmnoženo; pridjana mu je pa tudi obširna zbirka prikladov staročeskega jezika in pravopisa. Marsikaj novega zvemo o „Libušinem sodu“, o „kraljedvorskem rokopisu“, kateri je po mislih pisateljevih večidel zložen šele v XIII. stoletju, o pesmi o „Alexandru“, ki je neki zložena okoli l. 1300 od ravno tistega pesnika, ki je spisal legendo o „Judežu“, in o raznih staročeskijh legendah n. pr. o sv. Prokopu, o 10000 vitezijh, o sv. Katarini. Obširno se razlagajo odlomki dramatičnih iger, izmed kterijh se prva, sploh „Mastičkář“ imenovana, stavi v dobo kralja Otokarja II. Nove so naznanila o Vokabularju in Bohemarju Klenu Rozkočanega in o nekterijh starih pravniških spomenikijh. Na str. 193—196 se govori o meri, v kateri so se v XIV. stoletju zlagale stare pesme česke; tudi se v misel jemljejo nektare stare pesmi, ki so se pa žalibog pozgubile. — Zelo zelo imeniten je tudi tisti razdel (str. 139—192), ki obsega priklade staročeskega jezika in pravopisa, 57 na številu. Z diplomatiško zvestobo se nam v teh prikladijh pokazuje staročeska pisava od Libušinega Soda ali zelenogorskega rokopisa, to je, od VIII. do začetka XV. stoletja. Knjiga, prelepo tiskana, šteje VIII. + 204 strani in velja le 1 gld. 50 kr. Ni treba opominjati, da je ta važna knjiga vsakemu jezikoslovcu neobhodno potrebna; ne dvomimo torej, da bo našla tudi med Slovenci več prijateljev in kupcov. *L. Linhart*

Slovenska bibliografija.

Slavno društvo za povestnico jugoslavensko v Zagrebu bode na svetlo dalo popolno bibliografijo jugoslavensko. Imenik ilirskih in serbskih knjig je že dogotovljen; le bolgarskega in slovenskega knjigopisa še manjka. Delo je imenitno; le škoda, da ga bomo čakali še dolgo zastonj, če mu ne pritekó na pomoč slovenski rodoljubi, ki hranijo v svoji omari razne tiskopise iz starejih in novejih časov. Da se bo kedaj mogel napraviti popoln slovensk knjigopis, brez kterega ni mogoče natanjčne literarne zgodovine, bomo razglaševali v „Glasniku“, nadjaje se krepke pomoči slov. rodoljubov, zaporedama vse slovenske bukve ali tiskopise, kolikor jih je bilo izdanih od najstarejih do najnovejih časov. Ako najdemo potrebne podpore, kmalu bo skupej potrebno gradivo za slovenskega bibliografa.

1. Dogodivšine Štajerske zemlje. Z' posebnim pogledom na Slovence. Spisal Anton Krempl, farmašter per mali Nedli v' slovenjih Goricah, sočlan znotrajno-avstrijske dogodovšinske družbe. V' Gradci 1845. V zalogi per Franci Ferstli, bukvozerči. Natisk in papir od Andreja Lajkama naslednikov v Gradci. V Serki, 262 strani.

2. Sv. nedeljni ino svetešni Evangelji, z' kratkimi iz njih izidóimi Navuki. Vundani od Antona Krempelna, farmaštra per sv. Trojici male sv. Nedle. V' Gradci, natiskani pri Lajkamovih erbih 1843. V Serki, 239 strani.

3. Kratka slovenska Slovnica za Pervence. Na svetlo dal Dr. J. Muršec, učitelj veroznanstva pri st. st. meščanski šoli v' Gradci. V Gradci 1847. Papir in natisk od Lajkamovih naslednikov. V Serki, 87 str.

4. Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika sekavske škofije, Fabule in Pésmi. Spravil ino s' kratkim Volkmer'ovim življenjom na svetlo dal Anton Janez Murko. V Gradci 1836. Na prodaj v' Fr. Ferstl'vi knjigarnji. V Serki, 151 str. (V Bohoričici.)

5. Cvetnjak ali Rožnjek cveteči mladosti vsajen. Perva gredica. V Radgoni, v' Alojz Wajcinger'ovem knjižiši. 1839. S' čerkami no papir pok. Andraša Lajkama nadobnikov v Gradci. V 16erki, 64 str. (V Dainkici.)

6. Branje od tih v' kmetiške kalendre postavljenih ino nekterih drugih Svetnikov. Vkupspravleno ino vundano od Antona Krempl, farmaštra per sv. Lovrenci zvun Ptuja. Z' dopušenjom tih Višiših. V Gradci 1833. Natisk in papir od Andreja Lajkama dedičev. V Serki, 328 str. (V Bohoričici.)

7. Narodne pèsni ilirske, koje se pèvajú po Štajerskoj, Kranjskoj, Koruškoj i zapadnoj strani Ugarske. Skupio i na svét izdao Stauko Vraz. Razdelak I. V Zagrebu. K. p. nar. tiskarna dra Lj. Gaja 1839. V mali Serki, XXVI + 204 strani.

8. Pesme Valentina Vodnika. V Ljubljani. Natisnil Jožef Blaznik. 1840. V 12erki, 135 str.

9. Windische Sprachlehre verfasst von Oswald Gutsmann, kais. königl. Missionarien in Karnten. Mit obrigkeitlicher Genehmigung. Klagenfurt, gedruckt bey Ignaz Aloys Kleinmayer, landschaftlichen Buchdrucker 1777. V mali osmerki, XII + 148 str.

10. Leseni križec ali pomoč v' potrebi. Lepa povést za otroke, otročje prijatele ino tudi za druge dorašene lydi. Z nemškega na slovensko prestavil Anton Lah, kaplan pri mestni fari v' Radgoni. V' Alojz Wajcinger'ovem knjižiši. 1835. Natisk ino papir iz Andreja Lajkamove natisnarnice ino papirnice v Gradci. V 12erki, 94 str. (V Dainkici.)

Natisnil Janez Leon v Celovcu.